

World Trade Center på Forus får form

■ Side 6, 7, 8 og 9

Rosenkilden

NÆRINGS-
LIVS-
MAGASINET
NR. 11 - 2008
ÅRGANG 15

Illustrasjon: Brandsberg-Dahl Arkitektkontor.

Fra Rogaland til Kina

Lokale gründere har sett og tatt mulighetene i Kina. En av dem er Jon Gjedebo. Hans prosjekt var ett av flere som ble besøkt da en lokal delegasjon i regi av Rogaland i verden besøkte Midtens Rike.

■ Side 24, 25, 26 og 27

Stavanger styrket ut av kriser

Stavangers historie forteller om en by som har hoppet fra bølgetopp til bølgetopp. Byhistorien er preget av oppturer og bratte nedture, men nedturene har et felles trekk: Vi har kommet styrket ut av dem!

■ Side 11, 12 og 13

Den nye Lederskolen

Lederskolen er årets store nyhet på møtefronten i Næringsforeningen. Siste fredag i hver måned i løpet av vinteren og våren vil landets fremste undervisningskompetanse innenfor dette området forelese for våre medlemmer. Prosjektet er utviklet i samarbeid med BI.

■ Side 16 og 17

	50	Du har sikkert sett logoen til YIT, for bare her i Stavanger-regionen kjører det rundt 120 biler rundt med den. YIT Building Systems AS er Europas største leverandør av byggeinstallasjoner, og nå har de meldt seg inn i Næringsforeningen.	44	Da kunstneren Hege Tapio vinteren 2001 syslet med tanken om å etablere et kunstnerisk laboratorium for ny mediakunst, fantes det ingen slike miljøer i denne regionen. Året etter, i januar 2002, ble i/o/lab etablert, og i dag formidler kulturbedriften elektronisk basert kunst.
34	På Kreativt Næringscenter får folk som jobber i kreative bransjer hjelp til å tenke kommersielt. En gruppe deltakere får hver sin mentor fra næringslivet som skal gi råd om hvordan de kan tjene penger på sin kreativitet.	40	Det er et punkt Mary Miller i ettertid ser at ting kunne vært gjort annerledes: - Det gjelder kommunikasjon. På et tidspunkt følte vi oss som heksene i Eastwick der vi satt i Norges Bank-bygget. Vi burde i større grad vært ute og fortalt om det som skulle skje, sier hun.	

Rosenkilden følger redaktørplakaten. Ansvarlig redaktør: Jostein Soland. Redaktør: Harald Minge. I redaksjonen: Erik Lindboe, Egil Rugland, Frode Berge, Trude Refvem Hembre, Cathrine Gjertsen og Elianne Strøm. Utgivelse/produksjon/layout: Næringsforeningen i Stavanger-regionen. Telefon: 51 51 08 80. Telefaks: 51 51 08 81. E-post: post@stavanger-chamber.no. www.stavanger-chamber.no. Opplag: 14.000. Trykk: Kai Hansen Trykkeri AS. Fotografer: Haagen Tangen Eriksen, Ane Kristensen og Philip Tornes /BITMAP. Første siden: Illustrasjon: Brandsberg-Dahl Arkitektkontor, UpSource. Årgang:15. Redaksjonen avsluttet: 19. desember 2008.

INNHold

LEDER	SIDE 3	HVORDAN TJENE PENGER PÅ	
KILDEN	SIDE 4-5	EGEN KREATIVITET	SIDE 34-35
SLIK BLIR WORLD TRADE		KULTUREN SKAL FRAM	SIDE 36-37
CENTER PÅ FORUS	SIDE 6-9	MARY MILLER SNAKKER UT	SIDE 40-42
KRISER KOMMER, KRISER GÅR,		REPRESENTERER KUNST FOR	
MEN STAVANGER BESTÅR	SIDE 11-13	VÅR SAMTID OG FRAMTID	SIDE 44-46
SAMARBEIDER OM NY LEDERSKOLE	SIDE 16-17	FLOTT 2008-AVRUNDING I TEATERET	SIDE 48-49
IKKE MILJØPROFET I EGEN BY,		NY I NÆRINGSFORENINGEN	SIDE 50-51
BARE I RESTEN AV VERDEN	SIDE 18-19	MATSAFARI SATSER PÅ ØKOTURISME	SIDE 54-55
NYE MULIGHETER FOR		INNSIKT OG UTSYN	SIDE 56
NYSKAPENDE REGION	SIDE 20-21	NYTT FRA BRUSSEL	SIDE 58
TORGER REVE: - VI MÅ HA TJENLIGE		MØTER I NÆRINGSFORENINGEN	SIDE 59
KOMMUNESTRUKTURER FOR		KOMMUNIKATØREN	SIDE 60
NÆRINGSLIVET	SIDE 23	STYRELEDEREN	SIDE 61
FRA ROGALAND TIL KINA	SIDE 24-27	NYTT OM NAVN	SIDE 62-63
SEABROKERS EN STERK VINNER	SIDE 30-31		

Kultur og næringsliv på samme scene

En helt avgjørende forutsetning for de langsiktige virkningene av Stavanger 2008 er samarbeidet mellom næringsliv og kultur. Allerede nå er det grunn til å konkludere med at dette er et område vi har lykkes godt med i løpet av kulturhovedstadsåret. Det lover godt for framtiden.

Næringslivet omfavnet Stavanger2008! Hele 140 bedrifter gikk inn som sponsorer, og utrolige 70 millioner kroner ble reist for å få oppfinansiert kulturåret. Dette var en særdeles viktig investering, men det er i løpet av de neste årene vi får svar på om pengene gir Stavanger-regionen den ønskede effekten.

OPPVEKST OG TRIVSEL

Hvorfor gikk næringslivet inn på dette? Grunnene var flere. Våre medlemmer i Næringsforeningen har for eksempel bestemt at vi skal være best i verdiskaping gjennom oppvekst og trivsel. Det betyr at regionens attraktivitet må styrkes. Skal vi makte å holde oss med kompetent arbeidskraft, må vi tilby et bredt spekter av livskvalitet. Vi vil derfor bestemt påstå at mange av sponsorene har fulgt de overordnede regionale strategiene - og dermed støttet opp om et langsiktig prosjekt. Det vil vi alle få betalt for.

For selv om de fleste eksperter nå påpeker behovet for å smi mens jernet er varmt, er det ingen tvil om at det kan ta tid før vi kan innkassere gevinsten av innsatsen. På Næringsforeningens 2008-møte i Rogaland Teater 12. desember, hevdet den engelske kulturhovedstadsforsker Greg Richards at det kan ta 20 år før den fulle effekten har materialisert seg. Han sammenlignet Stavanger med byer som Antwerpen, Rotterdam og Glasgow, og varslet en oppsving innenfor turisme, vekst i kreative næringer og et vitalisert og mer aktivt kulturliv. Ikke minst er det et felles trekk at kulturhovedstedene får en vekst innenfor internasjonale arrangement og konferanser.

OM Å OPPDRA HVERANDRE

Noe av det mest fascinerende i løpet av kulturhovedstadsåret har vært å iaktta den kontakten og erfaringsutvekslingen som har funnet sted mellom kulturen og næringslivet. Nettopp dette fundamentet kan være det viktigste å bygge videre på. I løpet av 2008 er det skapt arenaer hvor man møtes for å diskutere prosjekter. Ett av dem er den såkalte Kulturbørsen, som er et treårig prosjekt hvor intensjonen er å legge til rette for en fast plan mellom kultur og næringsliv.

Partene må både forstå og oppdra hverandre. Påtroppende teatersjef Arne Nøst sa det slik i et intervju med Rosenkilden: Næringslivet tenker vanligvis på egen gevinst. Dette må de

utfordres på. Det automatiske spørsmålet "what's in it for me" må utvides til "what's in it for all of us".

Og i dette nummeret av Rosenkilden kan du lese om Kreativt Næringsssenter som rett og slett har gitt kunstnere en mentor fra næringslivet som skal få dem til å forstå at det de produserer faktisk har en verdi. Og i samme temapakke leser du om FRAM-prosjektet som er et bedriftsutviklingsprogram for kulturbaserte næringer.

Dersom kunstnerne får lære mer om finans, mens næringslivsledere får en innføring i hvordan de skal utnytte sansene for å tenke kreative tanker, har vi noe helt spesielt. Vi snakker om verdiskaping på et helt annet nivå enn før, og en ny dimensjon vi må sørge for å utnytte. Det er dette Stavanger2008 og ettervirkningene egentlig handler om.

LO OG NÆRINGSFORENINGEN

2008 har fått mange til å samhandle. Næringsforeningen i Stavanger-regionen og LO i Rogaland gikk sammen for å skape Byterminalen som var en av mange store 2008-oppsetninger. Et stort antall arrangementer har blitt plassert på forskjellige steder i Rogaland - ikke bare for å engasjere flest mulig mennesker, men for å binde sammen regionen og få alle til å opp- tre kollektivt. Da Mary Miller holdt sin avskjedstale i Rogaland Teater 12. desember, avsluttet hun med å understreke behovet for at kommunene i regionen fortsetter sitt tette samarbeid. 2008 ga nemlig blaffen i kommunegrensene.

Hva vi får ut av kulturhovedstadsåret er opp til oss selv. Spørsmålet er hva vi egentlig vil? Vårt utgangspunkt som kulturhovedstad var forskjellig fra mange andres. Forsker Greg Richards konkluderte slik: For fattige Liverpool var det maktpåliggende å benytte statusen til å ruste opp byen, mens Stavanger i all sin rikdom utelukkende kan konsentrere seg om kulturen.

Målet med Stavanger2008 er imidlertid å gi oss både kulturell og økonomisk rikdom, og vi har de siste årene bevist at det ikke finnes noen motsetninger mellom disse faktorene. Til syvende og sist handler det jo om mening og livskvalitet.

Om forfordeling, fordeling og deling

Mens vi kjefter og smeller på sentrale myndighetene om at de forfordeler Stavanger og Rogaland, synes vi å ha fått stadig større problemer med å se våre egne fordeler. Hvordan kan vi finne fram til våre største felles muligheter for folk flest - her i regionen? Hvordan kan vi dele?

Forfordelte er ett av våre mest misforståtte ord. Selv advokater snakker om at personer blir forfordelt når de har fått mer enn de skal ha. Ordet betyr imidlertid det stikk motsatte – at alt er fordelt slik at det ikke blir noe særlig igjen til den forfordelte. For eksempel til oss rogalendinger. Da har vi tidligere visst å legge hodene sammen i jakten på fornuftige løsninger. Det handler om vilje og gjennomføringskraft på tross av, og ikke på grunn av. Om samforstand tuftet på bevisste valg. Som Svein Tang Wa synger: - Ein skikkelige sjømann vent' ikkje på medvind, men lære seg å seila.

FORDELING KREVER SAMARBEID

Forfordelte Rogaland har samarbeidet om store utfordringer tidligere – til beste for fellesskapet. La bare Oljedirektoratet og Statoil, Universitetet og Iris/Rogalandsforskning være nevnt – tuftet på en ekte dugnadsånd. Og slik ble både E39 Stavanger-Sandnes til og Rennfast, landets eneste stamvei som er 100 prosent bompengefinansiert. Og nå har Fylkestinget vedtatt at vi selv skal finansiere Ryfast – for å knytte Ryfylke tettere sammen med Jæren – med nye muligheter for å øke vår felles attraktivitet.

Stavanger har gjennom sin størrelse nesten alltid vært driveren i slike prosjekt og alt for ofte sendt delregninger til naboene uten at disse har vært involvert i prosjektene. Mener naboene. Nå nærmer befolkningstallet i nabokommunene Sandnes, Sola og Randaberg seg 100.000. Stavanger med sine vel 120.000 må erkjenne at virkeligheten er en annen enn for en mannsalder siden. Det må inviteres til samarbeid ut fra felles muligheter om å gjøre hverandre gode.

DELING KREVER SAMFORSTAND

Samarbeid må være tuftet på regional

samforstand der målet er å styrke regionens konkurransekraft. De fleste av oss innser at vi ikke kan ha de sånn som nå: - Vi får eksempelvis minst i landet til helse, høyere utdanning og FoU og veier – for å nevne noen områder. Og det i den regionen som er mest lønnsom for AS Norge. Vi forfordes slik at konkurransekraften over tid vil svekkes. Mangelen på nasjonal samforstand blir akutt når E39 må stenges på grunn av bølgehøyden på Boknafjorden – slik at transport av utstyr internt i den norske offshoreklyngen blir forsinket. Samtidig sender NRK sine gladnyheter om hvor my lettere julehandelen i Sverige nå vil bli. Kongen åpnet i november ny firefelts E6 gjennom hele Østfold slik at julehandelen kan gå fortere for de hundretusener østlendinger som handler på systembolaget i Strømstad, forteller NRK. Mens vi burde snakke om enda større handelslekkasje som norsk verdiskapning for milliarder. Men som styrker kjøpekraften til vanlige folk i det sentrale Østlands-området. Slik at pressområdet rundt Oslo blir enda mer attraktivt, ifølge NHOs siste målinger.

TIL SAMHANDLING

Intelligens handler om å se langsiktige konsekvenser av kortsiktige handlinger. Stavanger-regionen – ta for den saks skyld med hele Rogaland - framstår ikke i dag som særlig intelligent. Her bygger vi ned landets beste matjord, "Europas energihovedstad" taper i kampen om ressurser til arbeidet med fornybar energi, kaotisk samferdsel svekker næringslivets konkurransekraft og trivselen for folk flest.

Bøndene på Jæren tjener i snitt dobbelt så mye som andre norske bønder. Bygger vi ned matjorda, vil dyrket areal reduseres med 10 prosent om 40 år og 25 prosent om 80 år. Alle forventer mat-

prisene vil stige igjen.

Vi taper i konkurransen om fornybar energi fordi det har vært for lett å gjøre store penger på olje og gass. Det foregår et målrettet arbeid for å bygge opp et nordisk forum for energi i det sentrale Østlands-området – rett nok med "fornybar" som stikkord. Men også med CO2-rensing in mente. Regionen vår har tapt et energikappløp før – da dampen blåste vinden ut av seilene til våre seilskip.

Vi setter Ryfast og Rogfast opp mot hverandre i ødeleggende krangler. Vi kan forvente at Ryfast får samme betydning for Jæren mot Ryfylke og Rogfast for Haugalandet og Jæren som Jærbanen fikk for moderniseringen av Jæren på 1800-tallet.

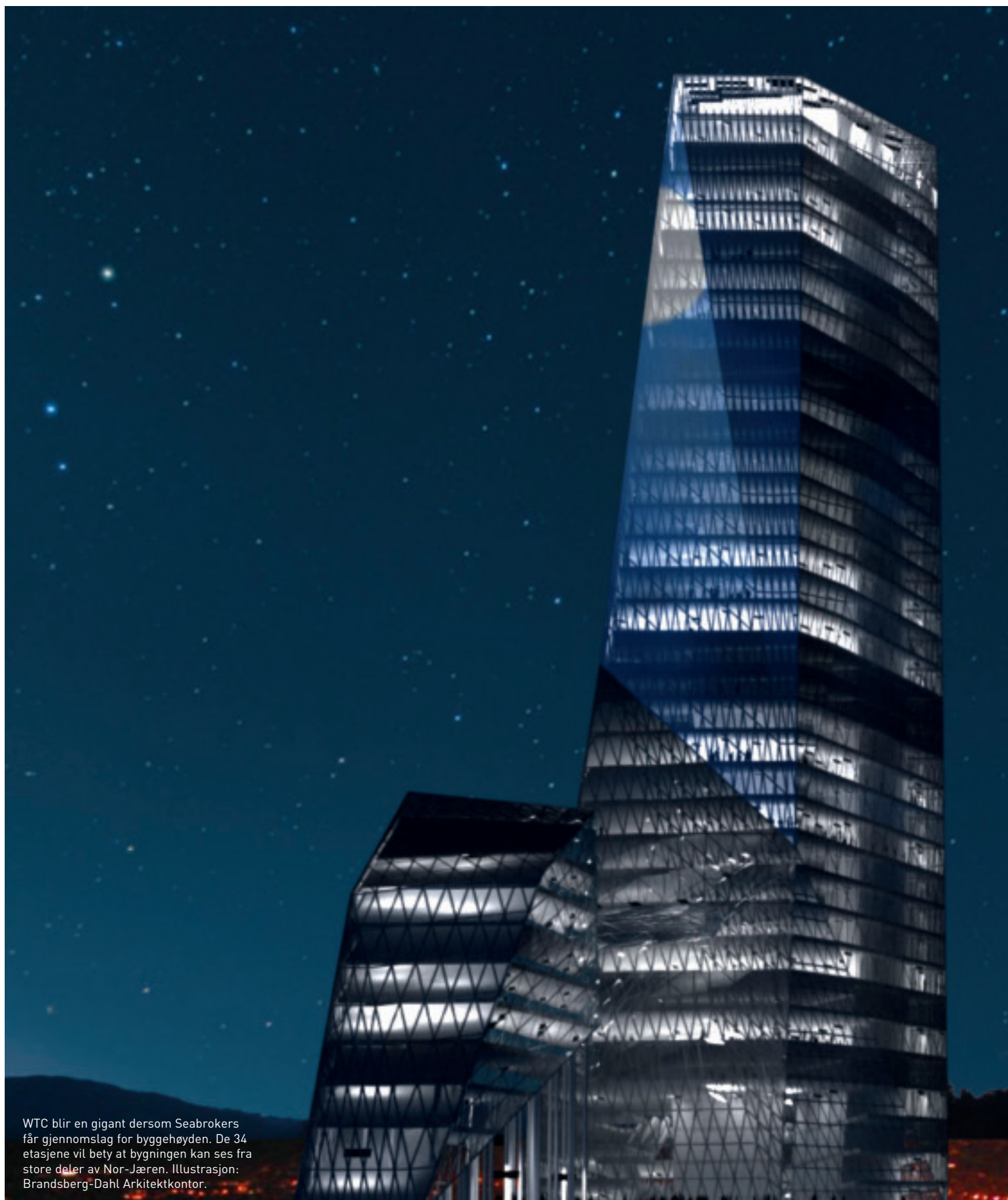
FOR ET SLAGKRAFTIG FELLESSKAP

Stavanger og Sandnes danner sammen med Sola og Randaberg landets tredje største byregion. Teller vi med flere kommuner, konkurrerer vi sterkt med Bergen om andre plasser. En slik posisjon er bare interessant hvis den tjener innbyggerne. Kan en ny forvaltningsstruktur sikre framtidig landbruksarealer i matfylket Rogaland? Vil Ullandhaug-miljøet få tilført større ressurser i arbeidet med energi? Vil tyngre regional "kjøttvekt" gi økte bevilgninger til bedre framkommelighet?

Det handler om vår regionale konkurransekraft. Er den på plass, vil folk velge å bo og arbeide her. For høy verdiskapning sikrer ressurser til å kunne skape gode oppvekst- og trivselsforhold. Slik får vi en attraktiv region. Forfordeling kan bare besvares med samarbeid og samhandling bygd på samforstand. Da kan vi få det vi fortjener slik at vi framstår som en attraktiv region – målt mot landet forøvrig.

Jøkin Sand

Slik blir World

WTC blir en gigant dersom Seabrokers får gjennomslag for byggehøyden. De 34 etasjene vil bety at bygningen kan ses fra store deler av Nor-Jæren. Illustrasjon: Brandsberg-Dahl Arkitektkontor.

Trade Center på Forus

Her ser du de første tegningene av World Trade Center på Forus! Nå starter arbeidet med å få realisert prosjektet.

Tekst: Harald Minge
Foto: Haagen Tangen Eriksen/
BITMAP

- Med sine 34 etasjer blir World Trade Center Norges høyeste bygning, noen meter høyere enn Oslo Plaza, sier eiendomssjef Frode Albretsen i Seabrokers AS. Stolt presenterer han i denne utgaven av Rosenkilden for første gang tegningene av et signalbygg Stavanger-regionen ikke har sett maken til. Det skjer ved inngangen til et år hvor finanskrisen og usikkerhet preger det meste av eiendomsbransjen.

- Det er umulig å si når prosjektet kan realiseres. Markedet sitter med mye av svaret. Dette er en investering i en størrelse som gjør at vi ikke kan bygge på spekulasjon. En stor del av leietakerne må vi ha inn før vi gir klarsignal, sier Albretsen. Samtidig tror han at dagens finansuro kan slå ut på flere måter.

- Nå er det vanskelig for mange, men det er også ting som taler for at prosesser som dette kan bli framskyndet på grunn av finanskrisen. Byggekostnader kan gå ned ved økt konkurranse og mer ledig kapasitet, sier han.

TO GIGANTER SOM LIGGER TETT

Prosjektet er ikke ukontroversielt! Byggehøyden og utnyttelsesgraden er mildt sagt diskutabel, og når de nye tegningene havner på politikernes bord, er det nok av utfordringer å ta tak i. Da Sparebank 1 SR-Bank ville bygge høyhuset "Føniks" med 24 etasjer, sperret mange øynene opp. World Trade Center blir imidlertid ti etasjer høyere. De to gigantene vil ligge rett ved siden av hverandre, bare atskilt av bybanen som passerer midt imellom bygningene. Det er Brandsberg-Dahls Arkitekter som har tegnet begge høyhusene.

- Vi hadde ordførere og varaordførere på en presentasjon i oktober i fjor for å

... fortsettelse fra forrige side

fortelle om WTC-konseptet, og da var tilbake-meldingene positive. At World Trade Center vil få en sterk betydning som senter for internasjonal handel med fokus på olje, gass og fornybar energi, synes det å være enighet om. Her snakker vi dessuten om et sjeldent landemerke som også vil ha en symbolsk verdi. Selv håper vi jo at dette ikke kun blir en diskusjon om byggehøyde, men også om hvilken betydning et World Trade Center vi ha for Stavanger-regionen, sier Albretsen.

KAN HAVNE I SANDNES

Seabrokers er opptatt av hva WTC kan bety for en så internasjonalt orientert region som vår.

- Vi mener at det er god grunn til å etablere et slikt kraftsenter uansett, og derfor har vi en plan B. Dersom vi ikke får gehør for å reise det nye høyhuset, vil vi vurdere å etablere WTC i en av de eksisterende bygningene våre. Et aktuelt alternativ er Vestre Svanholmen 1, sier Albretsen. Og siden vi her opererer på kommunegrensen mellom Stavanger og Sandnes, vil følgende pikante problemstilling oppstå: Hvis det nye høyhuset reises, vil WTC ligge i Stavanger, mens Vestre Svanholmen-alternativet vil bety at WTC vil havne i Sandnes. - Det er korrekt ja, sier han.

Seabrokers tror at å bygge høyhus av denne typen er i tråd med de regionale utfordringene når det gjelder arealbehov.

- Totalt snakker vi om 44.000 kvadratmeter areal. Det er en god utnyttelse, og vi vil jo bestemt hevde at det er smart å utnytte Forus-arealene på denne måten. Så er det grunn til å understreke at dette er et lokalt prosjekt. Det finnes 340 WTC-sentre i 91 land, og ingen er like – verken når det gjelder arkitektur eller innhold, sier Albretsen. Når det gjelder aktuelle leietakere er han åpen.

- Vi tror på en stor miks, både når det gjelder typer bransjer og størrelse. I de fleste andre sentrene er det veldig mange selskaper inne, gjerne i kombinasjon med noen store aktører. Vi tror på en sterk internasjonal profil, og da er det blant annet naturlig med en del mindre oljeselskaper, sier han. Dessuten vil internasjonale handelspartnere få midlertidig kontorplass, og et sekretariat og et kongress-senter vil være på plass. Vi snakker om et samlingspunkt for internasjonalt næringsliv.

REISTE TIL NEW YORK

Ideen til å bygge et World Trade Center i Stavanger kom på initiativ fra Næringsforeningen og Jostein Soland.

- Vi reiste til New York og presenterte planene våre for WTC-grunnlegger Guy Tozzoli. Han hadde tro på prosjektet og likte planene. Dermed fikk vi beskjed om at det bare var å sette i gang. Vi fikk en opsjonsavtale med World Trade Center Associations på plass, og derfor er vi allerede nå en del av dette nettverket, sier Albretsen.

Frode og Ragnvald Albretsen sikter høyt. Nå vil de bygge landets høyeste bygning på Forus. Her sammen med kollega Rolf Aarhun, til høyre.

Arkitektene: - Passer inn med

Dersom skissene av World Trade Center-bygningen på Forus blir realisert, vil det være mulig å se høyhuset helt fra Solastranden. Det har gitt arkitektene spesielle utfordringer.

- Det betyr at vi har jobbet mye med fjernvirkningen, og ikke bare tatt hensyn til de nærmeste omgivelsene. En så dominerende bygning vil kunne ses fra store deler av regionen, og derfor har vi tenkt mye på hvordan den vil ta seg ut på avstand, sier Hans Jørgen Moe, daglig leder i Brandsberg-Dahls Arkitektkontor AS. Sammen med kollegene har han jobbet både med World Trade Center og SR-Banks Fønix som

ligger like ved. Selv om WTC-bygningen i sin nåværende form vil ruve høyt over bankens 116 meter, tror han ikke at de to gigantene vil slåss om oppmerksomheten.

- Vi har hatt anledning til å tenke på helheten, og føler at disse to høyhusene spiller litt sammen. Samtidig har begge en sterk og særpregert form. Vi snakker om to bygninger med et utpreget skulpturelt preg, fordi begge har en spesiell geometri, sier Moe.

Selv synes han ikke det er spesielt viktig at dette kan bli Norges høyeste bygning.

- Det tenker vi ikke så mye på. At det

WTC-grunnleggeren: - Dette er spennende

WTC-grunnlegger Guy Tozzoli har sett Seabrokers tegninger av det som kan bli senter nummer 341.

- Jeg er imponert av både arkitekturen og visjonene om hva et WTC-senter i Stavanger-regionen skal inneholde. Dere har et næringsliv med en type kompetanse som er etterspurt, og dere er stadig på utkikk etter internasjonale samarbeidspartnere. De vil det bli enda lettere å finne fram til når dere blir en del av vårt handelsnettverk, sier Tozzoli. Han tror Stavanger fort kan vise igjen i det globale nettverket som en energiby, selv om vi befinner oss i utkanten.

- Dere er et lite land, men kjent for å operere over hele kloden. Spesielt Stavanger-regionen er søkende og utadrettet. Allerede tidlig på 60-tallet utmerket Norge seg på dette området, og derfor var dere de første jeg besøkte da jeg i 1964 trengte leietakere til World Trade Center i New York, sier han.

Tozzoli tror Stavanger kan ha god nytte av WTC-statusen.

- Prosjektet er velegnet for å få uttelling lokalt for de verdier WTCA og andre WTC står for. Nettopp ved å realisere WTC-konseptet i Stavanger er det mulig å få til et internasjonalt innhold, avslutter han.

Føniks-bygget

er funksjonelt og fint er mye viktigere. At dette på grunn av størrelsen er litt unorsk er jeg enig i. Så dro vi også utenlands på studietur for å bli inspirert før vi startet på de første skissene. Nå gjenstår det jo å se om dette lar seg realisere, og om vi kan få det regulert. På mange måter gjelder jo de samme argumentene for WTC som for Føniks-bygget, sier han.

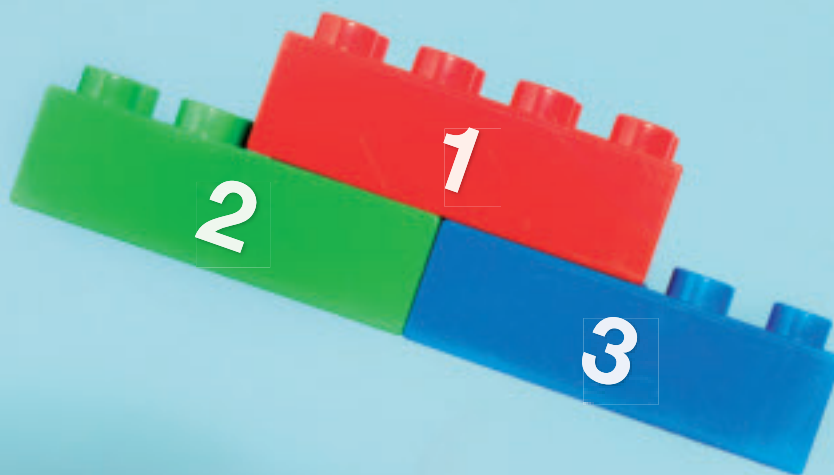
I utgangspunktet er makshøyden i området åtte etasjer, men det er bestemt at bybaneaksen kan markeres med høyhus. Denne tomten er et treffpunkt for alle de tre kommunene, og det er her bybanen møter Forus. Toget vil passere imellom de to bygningene. Mens Føniks ligger i Sandnes kommune, ligger WTC-tomten i Stavanger.

Utstilling?

SIMSALASTAVANGERFORUM!

Vi vet hva som skal til for å vise igjen. Dekorteppe eller rød løper. Lysskinner eller skrå hyller. Dansegulv eller 700 løpemeter hvit vegg. Enten det er oppmerksomhet eller beste stand du strekker deg etter. Med totalt 15 000 m² utstillingsareal har Stavanger Forum plass til det aller meste.

Ingen utstillinger er like - men alle er like viktige.

stavanger forum
www.stavanger-forum.no

Dr. philos Hans Eyvind Næss mener Stavanger har vokst på sine kriser.

Kriser kommer og kriser går, men Stavanger består

- Stavangers lange historie er fortellingen om en by som har hoppet fra bølgetopp til bølgetopp. Vi har en byhistorie preget av oppturer og bratte nedturen, men nedturene har et fellestrekk: Vi har kommet styrket ut av dem.

Tekst: Jan Gjerde
Foto: Philip Ternes/BITMAP
Illustrasjon: Sigvard Marnburg

Det er dr. philos Hans Eyvind Næss som fyrer av denne refleksjonen fra stolen i biblioteket i patrisierboligen Holme-Egenes på Eiganes. Huset han eier og bor i ble bygd av Gabriel Kirsebom Kielland tidlig på 1770-tallet. Det er med andre ord et hus som har opplevd og overlevd alle byens historiske kriser i nyere tid. Gabriel var bror til Jacob Jansen Kielland, grunnleggeren av handelshuset Jacob Kielland

& Sønn. De to brødrene kom fra Hauge i Dalane på 1750-tallet og leide det meste av Eiganeslökkene i området på 1770-tallet. Det var Jacobs sønn Gabriel Schanche Kielland som bygde Ledaal i 1799 – 1803.

- Sildeinnsiget i 1808 la grunnlaget for den lange vekstperioden i Stavanger fra ca 1815 til 1875, forteller Næss. I denne perioden ble byens befolkning tidoblet, bare perioden 1950 til i dag kan oppvise en tilsvarende eksplosjonsartet folkevekst. Da handelsborgerskapet etablerte seg i Stavanger omkring 1650, var de fleste innflyttere fra Kontinentet. Det økonomiske grunnlaget var eikeskogene i Ryfylke. Så skjedde det som stadig skjer,

det ble rovdrift på verdifulle ressurser, og en vakker dag var det slutt på skogen. Trærne vokste ikke inn i himmelen den gangen heller.

EN LITEN BY

Fortsatt var Stavanger en liten by, men bortfallet av trelasteksporten førte til både fallende personlige inntekter, vanskeligere sosiale forhold, bortfall av skatteinntekter og ikke minst tollinntekter, som var en viktig offentlig inntektskilde på den tiden.

- Men vi hadde et ganske så solid handelsborgerskap i Stavanger ved Napoleonskrigenes slutt i 1814, jeg ten-

... fortsettelse fra forrige side

”Vi står mye sterkere enn

ker på både Kielland, Ploug & Sundt og Rosenkilde. Stavanger har alltid gjort det godt i krigstider ute i verden?

- De formuene som ble skapt før og under Napoleonskrigene var viktige for at Stavanger kunne ta de muligheter som sildeinnsiget innebar. Riktignok krevde ikke sildeperioden så mye kapital, nesten alle med litt foretaksevne kunne delta i eventyret i ett eller annet ledd. Men ut av sildeperioden vokste seilskutebyen Stavanger. Når vi kom til bygging av de større fartøyer ved byens egne verft, som det ble mange av, var kapital viktig.

Et særtrekk ved perioden var at flere eiere gikk sammen med parter i ofte svært risikable forretningsforetak. Det var kun de aller største, blant dem Ploug & Sundt, Kielland og Rosenkilde som kunne bygge opp forretningsvirksomheter som så å si omfattet hele næringskjeden fra råstoff til handel, eksport, transport av ferdigprodukter - og ikke minst: finansieringen. Selv om råstoffgrunnet for byens forretningsliv var ensidig, var næringslivet preget av stor bredde og betydelig kompetanse, fra skipsbygging til gjennomføring av kompliserte handels- og finanstransaksjoner.

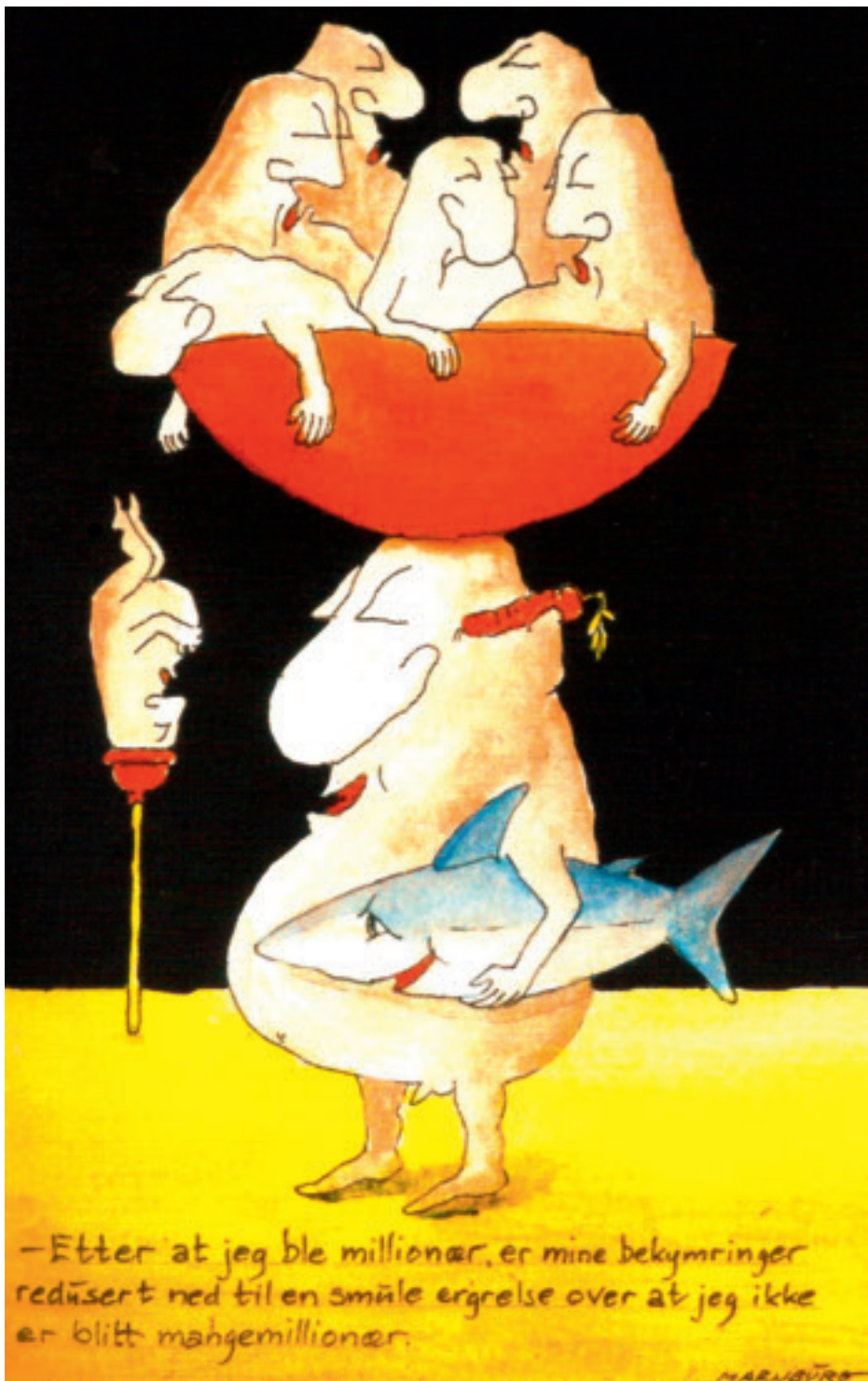
- Så kommer vi til ”Den store krisen”, fra 1882 til 1889. Alexander L. Kielland skrev i et brev: ”Hele slechter blev strøget av listen”.

- Konkursbølgen, som startet med at byens tidligere ordfører C.B. Svendsen ikke kunne gjøre opp for seg i november 1882, førte til at også handelshusene Köhler og Ploug & Sundt gikk med i dragsuget, og deretter nesten alle de andre - i tur og orden. Også byens banker ble rammet. Stavanger Kreditbank og Stavanger Sparebank måtte innstille på grunn av de enorme tapene. Denne krisen hadde - som så ofte - utgangspunkt i en råvarekrise, men artet seg som en finanskris. Silden forsvant midt på 1870-tallet, men de største handelshusene fortsatte som før uten å tilpasse seg.

SEILSKUTENES TID FORBI

Typisk for mentaliteten var byggingen av fullriggeren *Imperator* på Kjeringsholmen i årene 1874 - 1876. Dette var det flotteste skipet som noensinne var bygd i Skandinavia, ble det sagt. Men seilskutenes tid var forbi, dampskipene hadde begynt å overta. Verdien av skipet da det var ferdig var en brøkdel av hva det hadde kostet å bygge det og bidro sterkt til handelshuset Ploug & Sundts formidable fall i 1883, fastslår Næss.

Et viktig aspekt ved denne krisen var ”vekselrytteri”. Byen var liten, alle kjente alle, og alle kausjonerte for hver-

andre. Dette var god forretning helt til boblen sprakk og det viste seg at det ikke lenger var verdier bak underskriftene. Krisen i 1880-årene rammet hardt, ikke bare handelspatrisiatet, men også vanlige folk. Vi regner med at på 1880-tallet ble Stavanger tappet for 10.000 innbyggere. Mange flyttet til andre deler av landet, de fleste emigrerte. Men da de gamle ”tuntreene” med sine skyggefulle trekroner var falt, slapp det sollys ned til marken og skapte grunnlaget for ny vekst. Nye gründere meldte seg. Allerede

på 1890-tallet fikk vi en ny vekstperiode i byen. Husmannssønner og andre fra vanlige kår kom til byen: Chr. Bjelland og Sigval Bergesen - for å nevne to som fortsatt utgjør identitetskapende navn i Stavangers næringshistorie. Et nytt råstoff hadde dukket opp: Brislingen. Den ble grunnlaget for en ny utviklingsepoke for Stavanger og hvor også shipping og ny industri ble viktige vekstfaktorer.

- På 1890-tallet og utover skjedde det også en endring ved at det offentlige kom sterkere med i byens utvikling?

... ved noen tidligere krise

- Ja, vi fikk nytt museumsbygg, ny turnhall, nytt sykehus og høytrykkssvannverk. Det kom fart i utbyggingen av skolene. Saneringer og byreguleringer sto på dagsorden. Stavanger fortsatte å vokse med stor tilflytning fra distriktene omkring byen for å dekke behovet for

arbeidskraft i hermetikkindustrien og alle følgenæringene. Stavanger forandret seg i løpet av mindre enn to tiår til en industriby, en av de fremste i landet. Men hermetikkindustrien var sesongbetont, og det fulgte mye fattigdom med i dens fotspor.

- Så kommer vi til Den første verdenskrig og "Jobbetiden".

- Krigen førte til en enorm økning i etterspørselen etter hermetikk og tonnasje. Kjøp og salg av aksjer ble en folkesport. Aksjemeglere annonserte daglig sine tjenester, samtidig som de tok posisjoner i egen regning. Én av dem var Bertr. C. Middelthon, byens seinere ordfører, borgermester og finansrådmann. Da krigen var over, satt han igjen med en betydelig lånefinansiert portefølje av verdiløse aksjer. Han ble gjeldsslave helt til hans bolighus i Kannik ble ekspropriert av okkupasjonsmakten under Den annen verdenskrig. Først da ble han gjeldfri.

BANKKRISEN PÅ 20-TALLET

Ved bankkrisen som fulgte på 1920-tallet, mistet byen to av sine forretningsbanker som først ble satt under administrasjon og siden ble avviklet med store tap - også for innskyterne. De to stavangerbankene var de første i landet som måtte gi opp da krisen satte inn. Igjen var byens rammet av en krise hvor årsaken var kombinasjonen av fall i råvarepriser og at etterspørselen etter produkter fra byens hovednæring ble kraftig redusert. Bankene satt med store tapsengasjementer og pant uten realøkonomisk dekning.

Krisen hadde både lokale og internasjonale trekk. Den ble forlenget av børskrakket i USA i 1929. Men da 1920-årskrisen gikk over i "de harde tretti-årene" hadde det også sammenheng med Norges Banks paripolitikk. Daværende sentralbanksjef Nicolai Rygg, født i Stavanger, har i ettertid fått mye pepper fordi han med pengepolitikken bidro

til å forlenge krisen - med stor arbeidsledighet og sosial nød som resultat. Den står i sterk kontrast til dagens "krisepakker" fra myndighetene og Norges Bank, bemerker Næss.

FAGBEVEGELSEN STILTE OPP

- Kan vi likevel si at 1930-årene førte til en ny tenkemåte i samspillet mellom det offentlige, organisasjoner og næringslivet?

- Jeg tror at det er et særtrekk ved mentaliteten i Stavanger-regionen at samfunnet og næringslivet er gjennomskiktig. Da Rosenberg Mekaniske Verksted gjennomlevde en krise midt

på 1930-tallet, stilte fagbevegelsen og samvirkebevegelsen opp og bidro med finansiell rekonstruksjon. Det handlet om arbeidsplasser, og da fikk ismene vike. Men hele perioden, fra 1920-tallet og fram til 1960-tallet, var en stagnasjonsperiode for Stavanger. Det ser vi av folketallsutviklingen. Endringen kom på 1960-tallet. Mens hermetikkindustrien hadde krampetrekninger, dukker det opp en ny råstoffkilde for byens vekst og utvikling: Oljen. Byen gikk inn i en vekstperiode nesten uten sidestykke i dens historie. Resultatet ble ikke bare oljeindustri og forsyningsbaser, men nyetableringer og spisskompetanse i mange andre næringer.

- Likevel unngikk vi ikke nye kriser?

- Mange tradisjonelle og ærverdige bedrifter måtte stenge sine porter da oljeindustrien kom, blant annet som følge av konkurransen om arbeidskraften og kostnadsøkninger, men også på grunn av utviklingen av frihandelen. Så fikk vi tankkrisen på 1970-tallet. Men denne typen kriser rammet først og fremst enkeltbransjer og enkeltpersoner. Først i 1986 fikk vi en bankkrise som rystet hele landet, minner Næss oss om.

Willoch-regjeringen hadde avviklet en rekke av kredittpolitikken styringsmekanismer. Resultatet ble en eksplosjonsartet vekst i bankenes utlån. Med fulle skattefradrag for lånerenter kunne folk låne penger til hus, hytte, båt og bil med pant i boligen. Det var ikke som i min etableringstid, hvor selv det å få lånt 40 prosent av kjøpesummen til ny bolig var nesten umulig å få til. Så ble skattereglene endret samtidig som oljeprisene stupte i desember 1985. Eiendomsprisene falt, og bankene befant seg i en situasjon de hadde opplevd før, men som ingen trodde ville gjenta seg: Pantobligasjonenes pålydende var høyere enn de bakenforliggende verdier. Folk satt med gjeld til

opp over pipa. Også her var Stavanger tidlig ute: En av de første bankene som møtte bankkrisen med et brak var Rogalandsbanken. Banken gjorde også den klassiske bommert å bygge stort for egen regning. St. Olavskvartalet i byens sentrum kostet banken og dens eiere 700 millioner 1990-kroner i tap. Det er mer enn dagens Terra-kommuner har hatt i tap på sin dans rundt gullkalven. Historien om St. Olavsprosjektet minner ikke så lite om "Imperator" hundre år tidligere.

GRÅDIGHETSKULTUREN

- Har vi lært noe av byens kriser?

- Vi ser nå konturene av et nytt globalt økonomisk paradigme. Økonomi er både en vitenskap og en filosofi. Merkantilisme og fri flyt av utspekulerte finansielle instrumenter har hatt sin storhetstid. Det vi må unngå er en ny periode med proteksjonisme. Selv de mest konservative krefter innser at globaliseringen krever kjøreregler og styringssystemer. Grådighetskulturen ligger der som en arvesynd. Stavanger vil greie seg godt denne gangen også. Vi har fortsatt et ensidig ressursgrunnlag i form av olje - og det er en utfordring. Men vi har mulighet for å utvikle oss innenfor blant annet energisektoren, med nye energikilder og -former.

Vi står mye sterkere enn ved noen tidligere krise, fordi næringslivet og kunnskapskapitalen er mer diversifisert. Jeg vil peke på to faktorer som jeg tror blir avgjørende i tiden framover: Evnen til å spille sammen, snakke sammen, legge uenigheter til side og løfte i flokk når det trengs. Deretter kompetanse. Som etter de forrige kriser, har vi en befolkning med en grunnleggende positiv innstilling til forandringer og nye utfordringer. Når alt kommer til alt: Humankapitalen er vår viktigste ressurs. Min spådom er at om hundre år vil Stavanger-regionen være Norges største by, konkluderer Hans Eyvind Næss.

Hans Eyvind Næss, dr. philos, født 1943 i Stavanger. Statsarkivar i Stavanger 1970 - 2005. Nå seniorrådgiver hos Riksarkivaren og vise-president i den internasjonale arkivorganisasjonen ICA. Han har skrevet og utgitt en lang rekke bøker med temaer fra Stavanger og Rogalands kulturhistorie og blant annet spesialområder som norsk og nordisk rettshistorie, administrasjonshistorie og emigrasjonshistorie. Næss er leder av Byhistorisk Forening i Stavanger.

I de fleste medier meldes det om dystre utsikter

Lokal produsent av paller og treemballasje på Jæren

Vi har en produksjon av spesialpaller og kundetilpasset treemballasje i Øksnevad Næringspark i Klepp. I produksjonen benyttes moderne datastyret produksjonsutstyr. Bedriften er godkjent i henhold til internasjonal standard ISPM – 15 og alle produkter er IPPC merket i henhold til krav for eksport.

Vi kan tilby:

- Konkurransedyktige priser
- Automatisert datastyret produksjon som gir stabil kvalitet
- Nærhet til markedet gir meget lave transport kostnader
- Svært god logistikk gjennom hyppige og raske leveranser reduserer behov for lagerkapasitet hos kunden

Ta gjerne kontakt med Driftsleder Willy Bjørnsen for mer informasjon.

E-post: willy.bjornsen@jias.no eller telefon: 51 42 32 15

Postadresse: Postboks 513, 4349 Bryne
Besøksadresse: Treavdeling Øksnevad Næringspark, Klepp
Telefon: 51 42 32 15
E-post: avd.30@jias.no

PRODUSENT:

JÆREN INDUSTRIPARTNER

Norsk Godt norsk Bedre norsk

Vi har lang erfaring med resultatorientert opplæring for minoritetsspråklige, og kan tilby norsk-kurs på flere nivåer tilpasset arbeids-markedet i dag.

Dette kan vi tilby din bedrift:

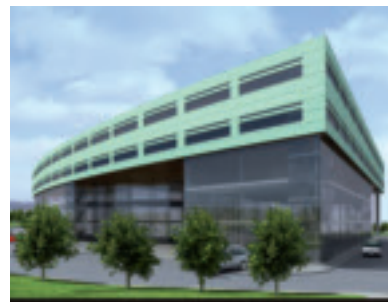
- Norskurs for alle typer yrker
- Pedagogiske opplegg
- Små og store grupper
- Sentralt beliggende lokaler med alle fasiliteter
- Solid kompetanse innen undervisning og veiledning
- Differensiert og tilpasset opplæring
- Fleksible kurstider

Ta kontakt med Hero kompetanse i dag.

Hero kompetanse Stavanger
51 51 74 70 / 932 68 181
kompetanse.stavanger@hero.no

www.hero.no

Sentralt og profilert på Forus Vassbotnen 19

Vi søker leietakere til nytt bygg på ca 16. 500 m2 kontorareal.

Foruten en meget sentral plassering på Forus Vest vil det bli lagt vekt på :

- Moderne arkitektur
- Fleksible løsninger
- Muligheter for mindre eller større enheter
- Planlagt auditorium
- Felles kantine med takterasse
- Innflytting 2010

For mer informasjon:

kontakt megler på tlf. 51 91 00 50 eller mail stavanger@mork-partners.no

Samarbeider om ny lede

Lederskolen er årets store nyhet på møtefronten i Næringsforeningen. Siste fredag i hver måned i løpet av vinteren og våren vil landets fremste undervisningskompetanse innenfor dette området stå for undervisningen. Prosjektet er utviklet i samarbeid med Handelshøyskolen BI.

Tekst: Harald Minge
Foto: Haagen Tangen Eriksen
/BITMAP

- Dette er et svar til de mange medlemmene våre som har gitt oss tilbakemelding på at de er opptatt av spørsmål omkring ledelse. Derfor har vi i samarbeid med BI gått inn på et opplegg som gjør at vi får trekke veksler på landets fremste kompetanse, sier Jostein Soland, adm. direktør i Næringsforeningen.

Fredag 30. januar går startskuddet for Lederskolen. Temaet på den første samlingen er ledelse, makt og mening. Som en kuriositet kan det nevnes at det er dette kurset kronprinsesse Mette Marit har valgt når hun over nyttår starter sin videreutdanning.

FEM SAMLINGER

Totalt blir det fem samlinger før sommeren. De første fire seminarene blir lunsjmøter og varer i to timer, men fredag 29. mai slås det til med et halvdagsseminar hvor temaet er hvordan framtidens ledere vil bli. Her blir det både debatt og foredragsholdere.

BI-direktør i Stavanger, Bjørn Bugge, ser fram til å tilføre næringslivsledere ny kunnskap, men tror også prosjektet er en utmerket anledning for utdanningsinstitusjonen til å fange opp hva som rører seg av behov og problemstillinger.

- Næringsforeningen representerer et bredt medlemsregister, og vi ser veldig fram til å få tilbakemeldinger, refleksjoner og innspill fra folk i regionen som jobber med ledelse. Aktiv deltakelse og meningsutveksling på disse seminarene kan kanskje få oss på BI til å tenke nytt. Er det noen områder vi ikke dekker godt nok? Dukker det opp problemstillinger vi bør forske på?

HAR STORT POTENSIAL

Avtalen mellom BI og Næringsforeningen gjelder for 2009, men intensjonen er at

samarbeidet skal fortsette.

- Vi begynner med BI, men har også andre medlemmer som f.eks. AFF og Bjørnson Organisasjonspsykologene som sikkert vil se muligheter i forlengelsen av selve "lederskolen". Det er også verdt å nevne at representanter fra medlemsbedriftene våre inviteres til å forelese sammen med professorene og høyskolelektorene på ledermøtene. Mange kan bidra med kunnskap og erfaring.

Bjørn Bugge ser også et betydelig utviklingspotensial i samarbeidet.

- Det kan godt være at vi etter vårens kurs kan komme tilbake med noe enda mer omfattende. Vi har jo begrenset tid fordi en del av møtene er relativt korte. Kanskje kan vi etter hvert komme oss enda dypere inn i emnene, sier Bugge.

Mitt inntrykk er at ledere herfra er sterke på motivasjon, entusiasme og det å spre arbeidsglede. Er man en god motivator, er det et godt utgangspunkt.

KURSET KOM SOM BESTILT

I en periode med finansuro og usikkerhet, kommer Lederskolen som bestilt. Aldri har det vel vært mer behov for dyktige ledere.

- Omstendighetene gjør at Lederskolen har særdeles høy aktualitet nå, for lederrollen synes å bli enda mer operativ. Endringene i verdensøkonomien kom raskt, og virkningene av denne synes å ramme mange bedrifter fort, usikkerheten berører den enkelte bedrift – nesten uansett størrelse, sier Jostein Soland, som får støtte av Bugge:

- Det er nå behov for tydelige ledere.

Mange er for dårlige til å gi tilbakemeldinger, og dermed får ikke de ansatte vite hvor de står. Mangel på åpen og ærlig kommunikasjon er den største flaskehalset i mange bedrifter.

Soland mener at vi i vår region har vært gode til å ta endring.

- Det er jo kjernen i all ledelse, lenge før endringsledelse ble et innholdstomt moteord. Å lede innebærer å ta endringene før endringene tar ledere, og de han eller hun er satt til å lede. For øvrig har jo Øivind Bjørnson i Organisasjonspsykologene stilt en diagnose på lederne fra Rogaland som inviterer til ytterligere diskusjon, sier Soland.

- Mitt inntrykk er at ledere herfra er sterke på motivasjon, entusiasme og det å spre arbeidsglede. Er man en god motivator, er det et godt utgangspunkt, avslutter Bugge.

Allsidig og spennende program

Frist meg ikke inn i ledelse, heter det spøkefullt. Riktignok får du en posisjon, men jammen får du mange tøffe utfordringer også. Her vurderer BI-rektor Bjørn Bugge Lederskolens program.

- Det er naturlig at første samling handler om ledelse og makt. Poenget er å bruke makten på rett måte. Det er det du gjør som teller, og en leder må vise at han står for noe, sier Bugge.

I februar er temaet strategisk ledelse, et tema som ifølge Bugge er selvforklarende.

- Hva er det som skjer i omgivelsene? Hvordan kommer vi på banen, og hvordan lager vi en gjennomføringsstrategi? Det handler om endringsledelse, og det som avviker fra kursen. Et eksempel:

Mens bilprodusentene i USA jobber med å få ned oljeprisen for fortsatt å kunne produsere lite miljøvennlige biler, satser japanerne på hybrider. Hvem vil overleve, jo de som leser omgivelsene best.

Mars: Prosjekter og lederskap er temaet, og det er komplekst.

- Det er vanskelig å lede kapitalkrevende prosjekter hvor mange bedrifter skal koordineres. På mange måter er dette nybrottsarbeid, og vi håper at kurset blir grensesprengende, sier Bugge.

I april får lederskolen et internasjonalt perspektiv som er høyrelevant for en region som vår:

- Hvordan møte organisasjoner med folk fra flere nasjonaliteter? Folk kommer i stadig større grad fra ulike kulturer og

i en organisasjon leser de ting som skjer ulikt. Hvordan møte dette som leder, og hva kan vi lære av de som har fått det til? Hvordan sette sammen flernasjonale team?

Finalen på lederskolen blir 29. mars, og da skal det handle om ledelse som fag og om framtidens ledere.

- Hvem er framtidens ledere? Hvilke kjennetegn har de? På det siste møtet slår vi til med et halvdagsseminar. Her blir det både foredrag og debatt. En toppleder på høyt nasjonalt nivå vil komme for å dele sine erfaringer med oss.

Sjekk vinteren og vårens møteprogram for mer detaljer om Lederskolen (vedlegg til denne utgaven av Rosenkilden)

Ikke miljøprofet i egen by

Arkitekten og forfatteren Harald N. Røstvik er en av verdens fremste eksperter på solenergi. I Stavanger er det ikke alle som har hørt navnet, men internasjonalt er det mange som kjenner Røstviks arbeid. Nå sørger han for at verdens største og mest prestisjetunge miljøbilarangement - EVS 24 - arrangeres i Stavanger, og at miljøeliten innen utvikling, forskning og politikk samles her for å diskutere hvordan målet om nullutslipp skal nås.

Tekst: Cathrine Gjertsen
Foto: Philip Tornes/BITMAP

For 30 år siden skrev Harald N. Røstvik en artikkel hvor han forklarte at Stavanger ikke måtte bli en oljeby, men en energiby. Det var ikke mange som var enige med Røstvik i 1978, men i dag har regionen en felles forståelse for at det er nettopp dette som er hovedutfordringen for regionen. Å få den anerkjente miljøkonferansen EVS til Stavanger er derfor midt i blinken.

Forkortelsen EVS 24 står for The International Battery, Hybrid and Fuel Cell Electrical Vehicle Symposium. 24 betyr at det er 24. gang EVS arrangeres. Årets tema er "Towards Zero Emission". Prosjektleder for årets arrangement er Harald N. Røstvik. Han ble kontaktet av Rolv Gjessen og Hallvard Ween fra Stavanger Forum, som så muligheten for å legge arrangementet hit.

- Det hele startet for 40 år siden i Phoenix i USA. Siden den gang har arrangementet turnert verden rundt, men

EVS 24 – TOWARDS ZERO EMISSION

EVS-konferansen arrangeres fra 13-16. mai 2009.

Konferanse og utstillingssted er Stavanger Forum.

Konferansen har 40 års jubileum i år og har som tema "Nullutslipp i land, byer, bygg og transportsektoren".

Les mer og hold deg oppdatert på nye foredragsholdere og utstillere på: www.evs24.org

den har aldri før vært arrangert nord for Berlin, forteller Røstvik.

Stavanger konkurrerte mot byer som Roma, Genève og Bordeaux om arrangementet. Røstvik tror ikke det er tilfeldig at valget falt på denne regionen.

- Stavanger og Norge er et viktig energiknutepunkt i Europa. Vi har selvsagt olje og gass, men også vannkraft. Norge har 45 prosent av vannkraftproduksjonskapasiteten i Europa.

TOPPNAVN TIL STAVANGER

EVS 24 er et stortilt arrangement som består av en vitenskaplig kongress, en stor utstilling og et billøp for elektriske

kjøretøy.

- Dette handler ikke bare om elbiler. Arrangementet er den viktigste møteplassen for koblingen mellom miljøvennlige bygg, båter, biler, fly og byplanlegging. Rundt 300 foredragsholdere skal i aksjon i Stavanger. Blant disse er det flere toppnavn. Visepresidenten i EU-kommisjonen, Margot Walstrøm, kommer for å fortelle om EUs miljøplaner frem mot 2020. Den verdenskjente lederen av World Council Renewable Energy (WCRE), Hermann Scheer, kommer også. Dette er en mann som fikk på plass en lov som sørget for at Tyskland ble størst og best på solcelleutvikling i løpet av bare fem år, sier Røstvik.

, bare i resten av verden

Harald N. Røstvik ønsker velkommen til EVS 24 i mai, hvor temaet er målet om nullutslipp i land, byer, bygg og transportsektoren.

På talerlisten står også gurun Amory Lovins fra Rocky Mountain Institute. Lovins er kjent for sine treffende framtidsscenarier og som en hovedtalsmann for energieffektivisering. I tillegg kommer grunnleggeren av Association for Peak Oil, Colin Campbell. Campbell har lang fartstid fra internasjonale oljefirma, men er kjent for sine kartlegginger av verdens resterende oljeressurser. Stefan Behling fra arkitektfirmaet Foster and partners og Peter Head fra arkitektfirmaet ARUP skal begge snakke om byplanlegging og framtidssbyene de planlegger i henholdsvis Abu Dhabi og Shanghai. Det står også flere nordmenn på programmet. Børge Brende

som leder World Economic Forum og IB-professoren Jørgen Randers som ledet lavutslippsutvalget kommer til Stavanger. Det samme gjør den profilerte amerikaneren Chelsea Sexton kjent for filmen "Who killed the Electric Car?".

NYHETER OG NETTVERK

I tillegg til foredrag, workshops, presentasjoner av vitenskaplige artikler, debatter og tutorials så planlegges det en kjempeutstilling i idrettshallen og tennisshallen ved Stavanger Forum. Så langt har 70 selskaper fra 30 land bestilt plass på EVS 24. Verdens største bilprodusenter som Toyota, Mitsubishi, Peugeot

og Citroen viser fram sine nyeste elbilmodeller sammen med norske Think. Leverandørbransjen til elbilindustrien, flyindustrien og byggindustrien kommer også.

– Det er vanskelig å si hvor mange utstillere som vil komme til Stavanger, og hvor mange som vil besøke utstillingen. Vi håper og tror Stavanger-publikummet synes dette er interessant. Forrige EVS-konferanse som ble arrangert i California, hadde 25.000 besøkende på utstillingen. Så mange kommer det nok ikke hit, men det blir en møteplass som kobler en rekke bransjer, og verdens beste sted for nettverksbygging, mener Røstvik.

BILLØP FRA OSLO TIL STAVANGER

Den siste komponenten i EVS-konferansen er billøpet Viking Rally. I det uhyttilige billøpet konkurrerer hydrogenbiler og elbiler om å komme seg raskest fra Oslo til Stavanger. Løpet gjennomføres samtidig som Hydrogenveien, som er samme strekning på 680 kilometer, åpnes. – Elbilene som kjører i dette billøpet går på superbatterier. Biler med tradisjonelle batterier kan delta i et mindre løp som går fra Egersund til Stavanger. 13. mai kommer bilene kjørende inn til Stavanger- akkurat i tide til å få med seg konferansens velkomstmottakelse.

STAVANGER-MELDINGEN

Røstvik tror EVS-konferansen gir folk en unik mulighet til å lære og å bygge nettverk. – EVS bør fungere som en skole for de i regionen og fylket som mener alvor med satsingen på energi og miljø. Her får en servert toppfolk, nyheter og debatter på et sølvfat.

Konferansen har også et mål om å komme frem til et samlende dokument med anbefalinger for framtiden. – Vi utarbeider dokumentet "A Message from Stavanger" som skal overleveres til FNs

HARALD N. RØSTVIK

Norsk sivilarkitekt og forfatter med base i Stavanger. Utdannet ved Manchester University. Røstvik driver i dag sin egen arkitektpraksis og firmaet SunLab (www.sunlab.no). 95 prosent av oppdragene hans er internasjonale. Han har tegnet bærekraftige bygg i Afrika, Asia og Europa, og er en av verdens fremste spesialister på solenergi. Røstvik har deltatt i flere store, tunge femårige IEA- og EU-prosjekter hvor tema har vært transportsektoren, energi og miljø.

Nye muligheter for nysk

Stavanger-regionen har et næringsliv og en offentlig sektor som scorer høyt når det gjelder evne til innovasjon og omstilling. Når nærings- og handelsminister Sylvia Brustad nylig har lagt fram en egen stortingsmelding om innovasjon, er få personer bedre kvalifisert til å vurdere innholdet med "regionale briller" enn Martin Gjelsvik.

Tekst: Frode Berge
Foto: Philip Tornes/BITMAP

Han har i en årrekke vært tilknyttet IRIS der han jobber med nyskaping og innovasjon. Tidligere i høst akslet han direktørtrøya for det nyetablerte Stavanger Centre for Innovation Research. Innovasjonssenteret som er et direkte resultat av 50-millionersgaven fra Gjedebo-familien til UiS og IRIS.

Gjelsvik har studert innovasjonsmeldingen med stor interesse.

- Noe av det mest positive er at regjeringen her virkelig har gjort et forsøk på å tenke helhetlig. Det legges til grunn en bred definisjon av innovasjon, der det går klart fram at hovedtyngden av innovativ virksomhet foregår i eksisterende virksomheter, private så vel som offentlige. Ofte blir det lagt for stor vekt på størrelsen på bevilgningene til forskning når innovasjonsevnen diskuteres. Det er viktig å være klar over at mye av den innovasjonen som foregår, ikke er forskningsdrevet.

I Norge scorer vi dårlig når vi måler forskningsinnsatsen som andel av BNP, mens både privat og offentlig sektor gjør det svært bra i internasjonale målinger av innovasjonsevne og omstillingsdyktighet. Dette tilsynelatende og mye omtalte "Norwegian Paradox" forklarer Martin Gjelsvik med følgende:

- Vi er på den ene siden flinke til å utnytte forskning som foregår utenfor egne landegrenser. Samtidig har vi åpenbare fortrinn når det gjelder utdanningsnivå og kultur. En stor andel av arbeidsstokken har høyere utdanning. Dette kombineres med en utstrakt samarbeidskultur, tillit, flate beslutningsstrukturer, deling av kompetanse og et sosialt sikkerhetsnett som fremmer omstilling. Summen av disse forholdene gir sterk innovasjonsevne og viser at

"The Norwegian Paradox" ikke er så selvmodsigende likevel. Det er en styrke for innovasjonsmeldingen at den så tydelig betoner disse faktorene.

Innovasjonseksperten oppfatter imidlertid andre deler av stortingsmeldingen som langt mindre tydelige.

- Innovasjon skjer i et samspill mellom det private næringsliv og det offentlige. Det er en svakhet med meldingen at den ikke avklarer ansvarsfordelingen mellom næringslivet og det offentlige tydeligere ift virkemidler, ressurser og prioriteringer. Det hersker åpenbart sterke statlige styringsambisjoner på området, noe som kommer til uttrykk gjennom å konkret peke ut satsingsområder som miljøteknologi, marin sektor og den maritime næringen. Om en slik utvelgning av enkelt-

”
Det er viktig å være klar over at mye av den innovasjonen som foregår ikke er forskningsdrevet.

Martin Gjelsvik

næringer er riktig eller ikke, er en diskusjon for seg. Svakheten er at dette ikke blir problematisert i meldingen.

I et mer lokalt perspektiv innebærer innovasjonsmeldingen muligheter for at landets viktigste verdiskapingsregion kan styrke seg ytterligere.

- Betydningen av entreprenørskap i utdanningen og tettere samvirke mellom det offentlige, kompetansemiljøene og næringslivet er en sentral del av meldingen. Her ligger UiS, IRIS og det lokale næringslivet allerede langt framme. Regionen her er også godt skodd til å utnytte større statlig innsats innen miljøteknologi, havbruk og den maritime næringen. En av de største utfordringene

for vår region blir å danne enda sterkere allianser med andre sterke forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Dette er særlig viktig sett i lys av at de store forskningspottene fortsatt går til de mest etablerte miljøene, avslutter Martin Gjelsvik.

STORTINGSMELDING OM INNOVASJON

Regjeringen presenterte 5. desember historiens første stortingsmelding om innovasjon. Meldingen "Et nyskapende og bærekraftig Norge" inneholder en bred gjennomgang av de forutsetninger og virkemidler som må være på plass for at offentlig og privat sektor skal være innovativ og omstillingsdyktig. Blant tiltakene som foreskrives er:

- Styrke forskningen i næringslivet og øke bevilgningene til brukerrettede forskningsprogrammer og FoU-kontrakter.
- Utarbeide en nasjonal strategi for miljøteknologi.
- Videreføre skattefunnordningen.
- Styrke samspillet mellom næringsliv og forskning.
- Økt fokus på innovasjon i offentlig sektor.
- Sterkere satsing på entreprenørskap i skolen.
- Utarbeide en egen strategi for små og mellomstore bedrifter.
- Sette i gang evalueringer av Innovasjon Norge og Siva.
- Legge fram en tiltakspakke for patenter og andre industrielle rettigheter.

Nærings- og handelsminister Sylvia Brustad la 5. desember fram historiens første stortingsmelding om innovasjon.

Martin Gjelsvik leder det nyetablerte Stavanger Centre for Innovation Research. Han tror den nye stortingsmeldingen om innovasjon gir Stavanger-regionen nye muligheter til å utvikle seg som landets viktigste verdiskapingsregion.

Torger Reve ser fram til utredningen:

-Vi må ha tjenlige kommune-strukturer for næringslivet

BI-professor Torger Reve har store forventninger til Næringsforeningens utredning av regionens kommunestruktur. Han tror det er viktig å få fram hvordan næringslivsstrukturen ser ut, og om den harmonerer med kommunegrensene.

Tekst: Harald Minge
Foto: Haagen Tangen Eriksen/
BITMAP

I uken før jul møtte Torger Reve Næringsforeningens styre, administrasjonen og forskere fra IRIS for å komme med innspill til kommuneutredningen som er under planlegging. Professoren i strategi og internasjonal konkurransevne er ikke i tvil om hva som blir viktig:

- Spørsmålet er om vi har administrative strukturer på kommune- og fylkesnivå som er tilpasset næringslivets struktur? Jeg tror at svaret er nei, og at det fornuftigste vil være større enheter, sier han.

SNUBLETRÅD FOR NÆRINGSLIVET
Næringsforeningens utgangspunkt er å få vurdert om dagens kommunestruktur hemmer verdiskapningen.

- En veldig interessant tilnærming til kommunespørsmålet. De administrative nivåene må jo være anrettet slik at det stimuleres til verdiskaping, og at konkurransekraften er sterk. Da må man ha tjenlige strukturer som legger til rette for

Torger Reve er professor i strategi og internasjonal konkurransevne ved BI. Nylig var han i Stavanger for å komme med innspill til kommuneutredningen Næringsforeningen har bedt IRIS utføre.

næringslivet. For eksempel ser vi at de såkalte transaksjonskostnadene øker for bedrifter som opererer i flere kommuner. Det koster ressurser og penger å forholde seg til sånt, og dette må jo i grunnses på som en slags lokal snubletråd. Slike friksjoner må bort, sier Reve, som minner om at dette handler om konkurranse mellom regioner.

- Forholdene må legges til rette fordi Stavanger-regionen skal ut å slåss mot andre sterke regioner, som for eksempel Oslo eller Sørlandet. Spesielt derfor er det viktig å tilrettelegge for den delen av næringslivet som orienterer seg nasjonalt og internasjonalt. At disse klarer seg er nemlig en garanti for at de lokale går godt. I en slik regionskamp gjelder først og fremst spørsmålet om attraktivitet – enten for næringslivet eller innbyggere. Og en attraktiv region har en hensiktsmessig kommunestruktur.

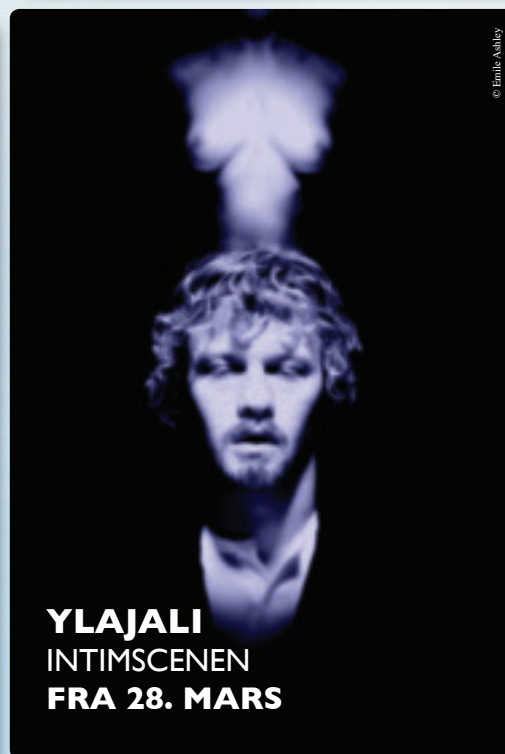
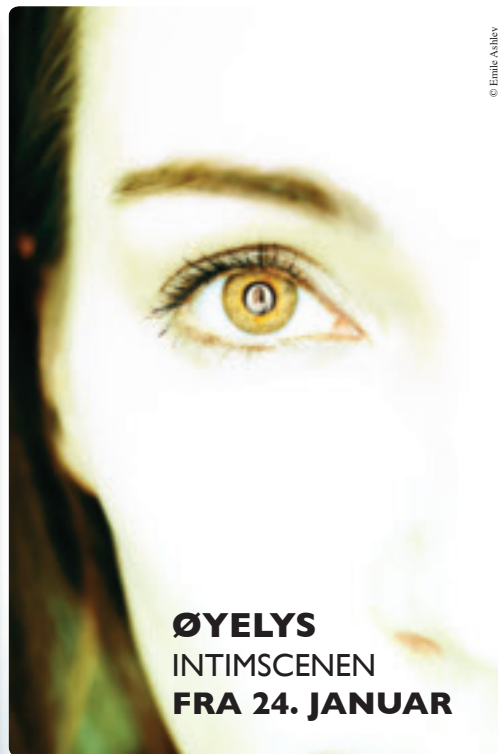
BETYDNINGEN AV Å GÅ FORAN

Reve er ikke overrasket over at det er i Stavanger-regionen disse spørsmålene nå kommer opp.

- Dere er først, og det er en stor fordel. Kommunespørsmålet har ligget dødt siden 60-tallet, men vil bli et viktig tema i neste stortingsperiode. Dermed vil de regionene som tar tak i dette først ha en stor fordel. Stavanger-regionen er så dynamisk at den vil være i tet. Min spådom er at også Haugesund og Drammen snart vil melde seg på. En styrke for Stavanger-regionen er at næringslivet har en evne til å dra sammen. Da er det viktig at kommunene gjør det samme, sier Reve, som tror at vår region kan bli Norges nest største hvis vi spiller kortene rett.

- Men husk at ingenting kommer av seg selv. Innenfor petroleumsteknologi er dere ikke lenger best. Stavanger er ikke like ledende som før innen olje og gass, og det må dere ta innover dere og legge til rette for å gjøre noe med.

At en del av kommunedebatten handler om identitet og følelser har ikke Reve den helt store forståelsen for: - Hvor mange savner Hetland kommune? Spør han avslutningsvis.

SPESIALTILBUD

ABONNEMENT VÅREN 2009 **KR 750,-**
(ord. pris kr 1.080,-)

www.rogaland-teater.no
BILLETTER TLF. 51 91 90 90

ConocoPhillips

SpareBank
SR-BANK

ROGALAND
TEATER

Fra Rogaland til Kina -

- Wenn jemand eine Reise tut, so kann er was erzählen, skrev den tyske dikteren Mathias Claudius for et par hundre år siden. Erkjennelsen av at den som gjør en reise har noe å fortelle, har drevet mangt et menneske ut i verden.

I Kina: Jostein Soland, tekst og foto.

Før snakket en om dannelsesreiser. Formålet med reisen i masseturismens tid er etter hvert blitt så fjernt at operatørene frister med opplevelsereiser. Nettopp blir forretningsreiser – som delegasjoner eller business-to-business opplegg – bevisste søk ute i den store verden etter muligheter. Slik at vi virkelig har noe å fortelle hjem om.

Målet er å se sin hjemlige verden utenfra. Da blir øynene andre og perspektivene nye. Fra Italia kunne Ibsen beskrive norsk selvgodhet og nasjonalisme med utlendighetens klarsyn. Er det noe vår tids opplevelsereiser gir, så er det nettopp nytt perspektiv på vårt hjemlige liv og virke. Særlig etter en uke i Kina...

Alt internasjonaliseringsarbeid handler om perspektivering – om å se våre muligheter i en større sammenheng. Til tider globalt.

Fra gamlebyen i Shanghai.

Dette er også tanken bak partnerskapet "Rogaland i verden" mellom næringsliv og offentlige institusjoner som nå i november inviterte til studietur til Kina.

TIL "REISEN OG FORTELLINGEN"

Reisen ble en sterk opplevelse av et Rogaland i verden. Turen var lang og inntrykkene nye. Vi - 20 "demokrater" fra Innovasjon Norge, Stavanger-regionen Næringsutvikling, NHO - med Næringsforeningen og bedrifter i følget, fikk et noe annet perspektiv på vår egen virkelighet i møtet med det totalitære Kina. Beijing og Sjanghai kan i det ytre miljø mange fellestrekk med New York eller Tokyo. Men det er snakk om helt andre drivkrefter bak metropolenes overflate.

For hvordan er det mulig å bygge skyskrapere og motorveier, broer og jernbaner i et tempo som gjør at menneskenes

ytre miljø skifter helt karakter fra den ene dagen til den andre?

Mot himmelen i Shanghai svever 1/3 av verdens byggekraner. I finanssentret presser det prisbelønte byggverket World's Financial Center seg til værs gjennom noen vanvittig elegante arkitektoniske uttrykk. I nabolaget er Verdens høyeste byggverk på vei til himmels, nærmere 800 meter over bakken. På elven passerer ett til to fartøy i minuttet. Motorveier over alt. Nye og gamle. Tog på bakken og tog i luften som tar deg i 431 kilometers fart til flyplassen. Påbegynte veibroer og veistubber midt i store boligområder. Skulle boligblokkene stå i veien, plukkes de ganske enkelt ned. Og i horisonten skyter nye, enorme boligblokker på 20-30 etasjer i været – gjerne 15-20 i slengen. Der tilbys beboerne fra saneringsområdene nye leiligheter, og der kan

Shanghais financial center.

innflyttere fra bondelandet i vest og nord finne husvære.

I årene framover er det fare for at de kinesiske metropolene trekker til seg enorme folkemengder som kan sette seg i bevegelse. Det er snakk om 600 millioner mennesker fra landsbygda – 10 prosent av verdens befolkning – som vil kunne bevege seg fra nord og vest i jakten på det gode liv i storbyene. Nettopp derfor settes det inn store ressurser for å få fart i moderniseringen av de aktuelle områdene. Her gir Norge penger til kineserne for langsiktig klimaarbeid – til ett av de landene i verden som kan vise opp bedre nasjonaløkonomi enn knapt noen andre. Kina har det seksdobbelte av det norske "oljefondet" og er i dag den største utenlandske investoren i lutfattige USA...

Hvordan er denne raske urbaniseringen mulig? spør vi. Jo da, i Kina går dette

fordi det er Folkerepublikken som eier jorda. Derfor må befolkningen finne seg i hva de folkevalgte bestemmer hva jorden skal brukes til.

- BEGIN IN BEIJING

Stavanger-gjengen lander først i Beijing, der den første utflukten går til Urban Planning Museum. Her forklares den merkelige følelsen av romlighet og orden den tilreisende får ved ankomsten i Beijing. Fra keiseren Forbudte by til Den himmelske freds plass – legger byen og ringveier seg som løklag ut i lendet. Med den forskjellen at Beijing har en kjerne – nettopp keiserens forbudte by – der det har bodd 24 keisere i årene fra 1420 til 911. Med sine 9999 rom utgjør Den forbudte by selve kjernen i den kinesiske systemtenkningen – der byggingen av Den kinesiske mur ble igangsatt mye tid-

ligere – et par hundre år før Kristi fødsel. Byggingen av dette forsvarsverket mot de barbariske mongolene i nord pågikk i 1800 år. Trukket ut i rett linje ville muren strekke seg helt til København – 6.352 kilometer mot nordvest...

Selvfølgelig avla Stavanger-delegasjonen også Muren et besøk – som de nevnte severdighetene ovenfor. Samtidig ga returen oss anledning til å få et aldri så lite inntrykk av OL-anleggene fra årets sommerolympiade. Intet mindre enn imponerende.

NORGE I KINA

Det var besøk hos The China Enterprise Confederation – som bl. a. har samarbeidet med NHO i Kina om større miljøprosjekter. Arbeidsuken er 40 timer i Kina – med lønn for industriarbeidere på kr. 1.500-2.000 i måneden. Og der tilgangen

Fra det moderne Beijing – med World Trade Center til høyre.

ABBs Terje Velde har fulgt med på flyttelasset fra Bryne til Shanghai. Her i samtale med Kåre Skogen fra Innovasjon Norge.

ITP Groups fabrikk i Shanghai produserer også utstyr for Laerdal.

Toget fra Shanghai til flyplassen hadde toppfart på 431 km/t.

på arbeidskraft er enorm. En kan forvente at rundt regnet 600 millioner mennesker ønsker å flytte på seg fra de indre, nordlige og vestlige områdene i retningen av storbyene langs kysten. Det er det dobbelte av USAs befolkning. Derfor setter staten inn store ressurser på utvikling av de indre av landets vel 50 regioner.

Fortellingen om norsk næringslivs muligheter i Kina kommer først fra Innovasjon Norge – og stavangermannen Geir Haugom: det meste handler om respekt for en kultur som skiller seg fra vår på områder som er avgjørende for å kunne vinne fram i næringslivet: kineseren er ute etter å skape direkte og gode personlige forbindelser. De søker løsninger gjennom et svært hierarkisk system som krever tålmodighet som kan ende opp med langvarige forbindelser. Kinesisk forretningskultur ble utdypet både av Lars Berge Andersen i advokatfirmaet Wiborg og Rein, og DnB NOR-sjef i Shanghai – Espen Lund: De har alle nå et bredt erfaringsgrunnlag for næringsetablerin-

ger i Kina fra Norge.

OG ROGALAND I KINA

Statoil har vært til stede i Kina i snart et par tiår – med oljeutvinning fra produksjonsskip på Lufeng-feltet. Produksjonen går mot slutten – men Statoil blir i landet i påvente av at de kan vinne konkurransen om nye konsesjoner for leting etter olje og gass i Kinas enorme land- og havområder. Energibehovet i landet øker raskt. Det sies at den første privatbilen ble observert på Den himmelske freds plass i 1984. Nå kjøres 1.000 nye personbiler ut på gatene i Beijing hver eneste dag – i en by som har en trafikkstrøm som alle andre metropoler.

Ellers så besøker vi ABB Robotics i Shanghai – der noe av produksjonen av lakkeringsroboter er satt ut i produksjon fra Bryne. 20 prosent av verdens bilfabrikker bruker i dag roboter som har sine aner på Jæren – ledet av rogalendingen Terje Velde.

Og vi får tid til en visitt til ITP Groups

produksjonslokaler i Shanghai – med et hundretalls syersker i fullt arbeid med å produsere reise- og transportefekter – av alle tenkelige og utenkelige typer. Selskapet har sitt hovedkontor i Skansegtaten 19, 4006 Stavanger. For den som tenker Kina, har ITP utarbeidet sine egne "Codes of Conduct".

NORDIC INDUSTRIAL PARK (NIP)

Mens møter og bedriftsbesøk så langt har vist mulighetene for næringsvirksomhet på aksene Kina-Norge, får vi ved besøket i Jon Gjedebo-prosjektet NIP i Ningbo – et par-tre timers kjøring fra Shanghai, erfare hvordan en norsk gründer har sett og tatt mulighetene i Kina. Her har parkens sjef (styreleder og CEO) Ove Nodland gjennomført hele den assimilasjonsrundten med det kinesiske samfunnet som er nødvendig for å kunne skape bærekraftig business på andre siden av jordkloden. Med glitrende resultater:

Ove Nodland fra Eigersund med sine vel 13.000 innbyggere er blitt æresborger

Rogalendinger har inntatt Den kinesiske muren – en iskald novemberdag.

Eigersunderen Ove Nodland løper med den olympiske ilden gjennom Ningbo.

Fra Nordic Industrial Park, der Aarbakke AS snart åpner en produksjonsbygning.

i Ningbo med sine 6.000.000. Han var for eksempel den eneste utledningen som var invitert til å løpe med den olympiske ilden gjennom Ningbo til sommerens OL i Beijing. Det er behagelig å besøke en nordmann som nyter stor tillit i Kina – da inviterer Ningbos politiske ledelse den norske delegasjonen til en usedvanlig hyggelig bankett på byens beste hotell...

NIP er et helt spesielt prosjekt: Den ble etablert i 2002 som en av første heleide industriparken i Kina. Arealet er på 350.000 kvadratmeter og vil ferdig utbygd ha et golvareal på 175.000 kvm. Her står alle nødvendige fasiliteter klar – fra felles attraktive møterom, til komplette produksjonslokaler med egne administrasjonslokaler.

Nodland har med seg et skandinavisk ledelsesteam med kinesiske medarbeidere. Forretningsideen er å tilby SMBer en lett adgang til Kina for en lang rekke næringsvirksomheter – fra kjøp og salg til maskinering og produksjon. NIP leverer komplette forretningsløsninger

slik at virksomhetene kan settes i gang på kort tid – fordi NIP tar seg av det som måtte dukke opp av praktiske dag til dag-utfordringer.

Nodland og hans folk arbeider mot et bakteppe av en inngående kulturforståelse – og der rogalendingens næringsvett er blitt parett med Kinas enorme arbeidskraftsressurser:

Kina har de siste årene hatt verdens hurtigst voksende økonomi. Ningbo som ligger i Yangtzes elvedelta dekker to prosent av Kinas areal, har 11 prosent av befolkningen, 20 prosent av landets BNP og 35 prosent av handelen. NIP befinner seg altså i det området som kan oppvise verdens høyeste regionale vekst.

Aarbakke Group fra Bryne er i ferd med å etablere seg i parken. Marine Aluminium fra Haugesund er snart på plass sammen med seks andre norske bedrifter og nær 30 fra de andre nordiske landene.

OM KINA

Innovasjon Norges medarbeider ved Den norske ambassaden i Beijing, Geir Haugom, ga "Rogaland i verden" bl.a. følgende informasjonen ved begynnelsen av studieturen:

9,6 millioner kvadratkilometer
1.320 millioner innbyggere
800 millioner lever på landsbygda
610 millioner tjener mindre enn to amerikanske dollars om dagen
1.972 dollars i GDP pr innbygger i 2006
11,5 % i GDP i 2007
4,5 % arbeidsledighet – ut fra et noe usikkert beregningsgrunnlag
72 år forventet levealder
92 % Han-Kinesere
56 minoriteter med til sammen 105 millioner mennesker
22 provinser og 6 selvstyrte regioner
4 byer med regionstatus

Bryggeriparken består av alle tidligere bygninger i Tou Bryggeri. Det er innregulert 230.000 kvm næringsareal. Den eksisterende bygningsmasse er på 30.000 kvm og er nå fullt utleid.

Velkommen som leietaker i bryggeriparken!

Vi kan fortsatt tilby kontorareal og handelsareal av meget god kvalitet i vårt neste byggetrinn.

Er du interessert i prosjektet, kan du ta kontakt med:

Jarl Endre Egeland tlf. 908 28 510

E-post: jee@bryggeriparken.no

www.bryggeriparken.no

vårens program:

RUNI LANGUM 29.01 - 01.03

SILJE HEGGREN 05.03 - 05.04

MAIJAZZ-UTSTILLING 05.05 - 07.06

KUNSTGALLERIET

Madlaveien 75 4009 Stavanger Tlf 51 52 30 70 kunstgalleriet.no

ensign reklamebyrå

UNIKE KONTORLOKALER PÅ PIREN

12500 kvm i sjøkanten! Innflytting høsten 2010.

Flere enn 50 kontorbedrifter har valgt å etablere seg hos oss de siste tre årene, nå håper vi dere vil vurdere å gjøre det samme! Vi synes at Hinna Park er regionens mest spennende område. Vi tilbyr både dagens og fremtidens løsninger, flott arkitektur, nærhet til Gandsfjorden og andre fine uteområder. Jernbanestopp, handlesenter, treningssenter, kurs og konferansesenter like ved. Trenger man noe mer?

Hinna Park as, Jåttåvågen 10, 4020 Stavanger Telefon 51 95 73 00 www.hinna-park.no

HINNA PARK

Denne geniale norske oppfinnelsen og alt annet
kontor- og datarekvisita får du hos oss.

Ingen kan kopiere vårt brede utvalg av
kontormaskiner og moderne AV-utstyr.

Vi er distriktets ledende leverandør
av kontormøbler og interiørløsninger.

Magnar Eikeland

Vi skaper arbeidsglede

Oalsgt. 1-2, Postboks 424, 4304 Sandnes. Telefon 47 51 67 00. Telefaks 51 62 52 22
E-post: postme@magnar-eikeland.no www.magnar-eikeland.no

Prisvinner Ragnvald Albretsen omkranset av prisutdeler og ordfører Leif Johan Sevland og juryleder og Næringsforeningens styreleder, Rasmus Kvassheim (til venstre). Til høyre for prisvinneren står banksjef Hans Eide i Handelsbanken og adm.direktør Jostein Soland i Næringsforeningen. Alle foto: Jan Inge Haga.

Årets bedrift:

Seabrokers en sterk vinner

Applausen var stor i Rosenkildehuset da Seabrokers ble kåret til Årets bedrift i Stavanger-regionen.

Det ble en festkveld i Rosenkildehuset da Seabrokers, med Ragnvald Albretsen og Frode Ragnar Albretsen i spissen, fikk tildelt den gjeve prisen av ordfører Leif Johan Sevland. På vegne av juryen trakk han fram at flere av Seabrokers eiendomsprosjekter har fått betydelig oppmerksomhet i nasjonale medier og i fagpressen på grunn av sin grønne profil og spennende arkitektur.

– Seabrokers har vist at det er mulig å bygge vakkert og miljøvennlig til overkommelig pris, på en slik måte at de nå er i ferd med å sette preg på et helt næringsområde, heter det i juryens begrunnelse.

Seabrokers står bak åtte næringseien-

Seabrokers har vist at det er mulig å bygge vakkert og miljøvennlig til overkommelig pris, på en slik måte at de nå er i ferd med å sette preg på et helt næringsområde.

dommer på Forus. I dette nummeret av Rosenkilden kan du i tillegg lese selskaps ambisiøse planer for et World Trade Center på Forus.

Rasmus Kvassheim er styreleder i Næringsforeningen og også juryformann i Årets bedrift.

– Seabrokers har vært banebrytende innen eiendom og utvikling. Både arkitektonisk og designmessig har de gjort mye spennende, og ikke minst vektlegging av miljøaspektet har vært imponerende. De har vært aktive på investeringsfronten og er dyktige forretningsfolk, sier han.

Prisen Årets bedrift i Stavanger-regionen er delt ut 21 ganger tidligere, og er et samarbeid mellom Næringsforeningen og Handelsbanken.

Her sitter vinnergjengen fra Seabrokers og koser seg under en av de mange festtalende. Fra venstre: Solveig Louise Albretsen, Ragnvald Albretsen, Unn Iren Salmelid og Eli Laland.

Kunstnerisk innslag fra Universitetet i Stavanger, Institutt for musikk og dans ved mezzosopran Iva Mrvos, akkompagnert av Milan Rabrenovic på piano.

Sjømatbuffet fra Ostehuset stod på menyen og Rosenkildehuset var stappfullt. Rundt bordet ser vi her fra venstre Sveinung Dybvig, Aud Vikør, Per Arne Hodne Larsen, Karl Bøe Skogen og Per Olav Hanssen. Roald Bergsaker og Hroar Gudbrandsen helt til høyre i bildet.

Kveldens foredragsholder, Jens P. Heyerdahl d.y., imponerte tilhørerne med sin presentasjon "Konkurranseskraft og bedriftskultur – et verdiskapende tenke- og arbeidssett".

Stemningen var god i Rosenkildehuset under årets bedrift - tilstelningen

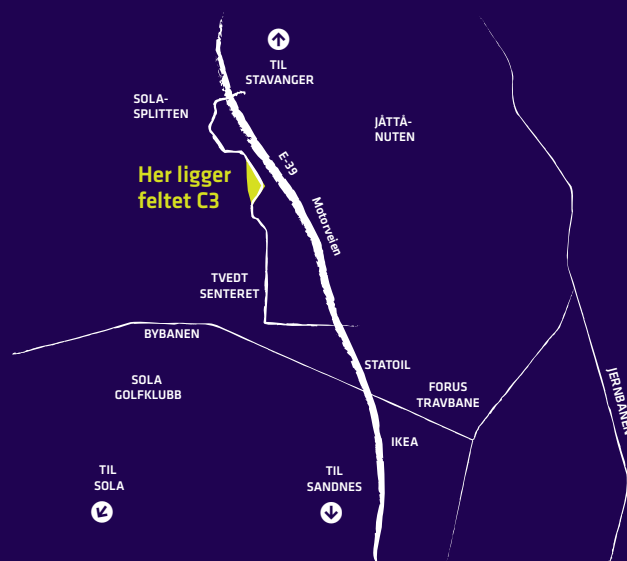
Ta del i et fargerikt felleskap med gode muligheter og smarte løsninger!

Våren 2010 flytter Kai Hansen Trykkeri inn i nye og spennende lokaler på Forus. Bygget er på totalt 10.500 m² hvorav 5.500 m² er for utleie. Vi kan derfor tilby et kombinasjonsbygg med fleksibel lokalinndeling hvor leietaker selv har mulighet å påvirke inndelingen. Feltet C3 ligger helt i nordenden av Forus-området, tett til motorvei, Solasplitten og ny kollektivtrassé. Bybanens planlagte trassé er heller ikke langt unna.

Som leietaker vil du få:

- God beliggenhet sentralt på forus
- Gode parkeringsmuligheter
- Felles resepsjon
- Kantine
- Fleksibel løsning av lokalinndeling
- Mulighet for kombinasjonslokaler
- Tilgang til trykkeriets printshop
- Lagerhotell

Er du interessert i å vite mer om prosjektet?

Ta kontakt med Torfinn Hansen på mobil: 920 35 353
eller e-post: torfinn@kai-hansen.no

UTSTEIN KLOSTER

- Kurs og konferanser
- Selskapsarrangementer
- Konserter og omvisning
- 18 rom - 27 sengeplasser
- Eget kjøkken med alle rettigheter
- Lokal mat og middelalderspesialiteter

Tlf 51 72 47 05
www.utstein-kloster.no
booking@utstein-kloster.no

HANDLEKRAFT

Kruse Smith er en av de største og mest handlekraftige byggeaktørene i Agder, Telemark og Rogaland. Vår styrke er at vi evner å ta totalansvar for ulike byggeprosjekter fra tidlig idéfase, til utarbeiding, drift og vedlikehold.

Kruse Smith finner du i Kragerø, Arendal, Kristiansand og Lyngdal i sør, på Forus og Haugesund i vest.

KRUSE SMITH
www.kruse-smith.no

Lokomotiv Media - Foto: Monica Larsen

HMS-faglig forum

HMS - dagen 09

Quality Airport Hotel Stavanger - Sola
 Tirsdag 27. januar 2009 kl 0900 - 1500

Annonsen er støttet av:

LOTHE BYGG
 FUNKSJONELT RASJONELT ENKELT

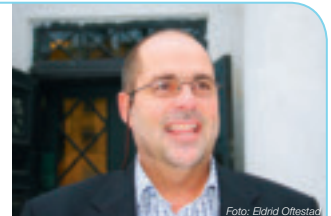
Påmelding/informasjon:
rogaland@hms-fagligforum.no
www.hms-fagligforum.no

"Det store rommet med de gode grensene"

Foredrag ved Torolf Nordbø og Tor Moen Tønnesen

Med foredrag viser og humor forteller de hvordan arbeidsmiljøet og motivasjonen kan endres. Han Innante og Sjur Oppfinnar stiller med spesial kompetanse...

"Rusmisbruk - næringslivets skjulte trussel"

Foredrag ved Olaf Olsvik

-Jeg var næringslivsleder, samtidig som jeg brukte 1,2 millioner på kokain og rohypnol - hvert år. 33% av korttids- og 15% av langtidsfraværet skyldes rus. På tide å ta det på alvor?

Foto: Eldrid Oftestad

Ring som før
 bare billigere!

www.hesbynett.no
 tlf: 51 53 20 53

Spær penger på IP-telefoni!

- Utnytt internettkapasiteten
- Bruk utstyret du har i dag
- Ring som før, bare billigere!

Hesbynett hjelper deg nå,
 ring 51 53 20 53

HESBYNETT

Hvordan tjene penger

Mentorer fra næringslivet hjelper med businessen

Forteller Marianne Stenerud har som visjon å gjøre verden til en bedre plass å være ved å fortelle historier. Hun holder til på Tou Scene og har Torhild Kalstø som mentor.

Kreative næringer får hjelp av næringslivet for å kommersialisere sine idéer. Næringslivsleaderne tilbyr nettverk, kompetansedeling, erfaring med å drive business og en samtalepartner for etablereren. Hensikten er at det skal være en balanse mellom det kreative og det kommersielle.

Tekst: Trude Refvem Hembre
Foto: Ane Kristensen, BITMAP

Kreativt Næringsssenter inviterte Rosenkilden til et møte for å presentere

**Din lokale kompetansepartner:
Revisjon. Virksomhetsutvikling.
Internkontroll. Skatt og avgift.***

PricewaterhouseCoopers, Pb 1508, 5505 Haugesund
PricewaterhouseCoopers, Pb 8017, 4068 Stavanger
www.pwc.no - 02316

*connectedthinking

PRICEWATERHOUSECOOPERS

på egen kreativitet?

mentorordningen sin. Det dreier seg om et titalls mennesker i kulturnæringen som får hver sin næringslivsrepresentant som mentor slik at de skal få penger ut av kunsten sin.

- Dette er et etablererprosjekt, finansiert av Sparebanken Vest, Innovasjon Norge og Rogaland fylkeskommune. Etablererne har deltatt i et faglig opplegg i høst. Prosjektet har hatt seks samlinger der tema i forbindelse med etablering av egen bedrift har vært på dagsorden. Tilbudet er til kreative etablerere innenfor kulturbasert næring, og interessen for prosjektet har vært så stor at vi hadde flere på venteliste ved oppstart, sier daglig leder Torhild Kalstø i Kreativt Næringscenter.

LÆRING SATT I SYSTEM

- Mentoring er ikke noe nytt, men er vår eldste form for læring satt i system. Formålet er å lære av hverandre, drive erfaringsutveksling, utvikle lærende allianser og la ledere lære av ledere, sier Torhild Kalstø.

KVALITETSSIKRING AV MENTORER

Hva er den viktigste egenskapen en mentor bør ha?

- Vedkommende må være interessert i og ha en positiv innstilling til andres vekst og utvikling, mener Kalstø. For å få dyktigst mulige mentorer, har Kreativt Næringscenter lagt vekt på å tilrettelegge

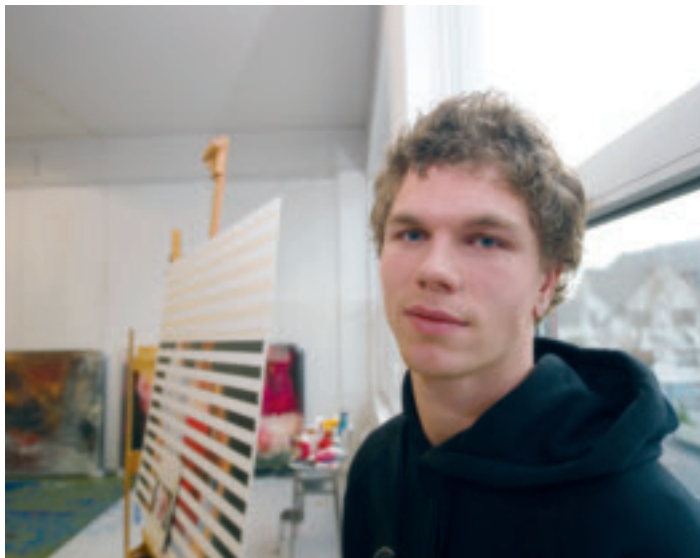
Kreativt Næringscenter:
Etablert: 1999
Daglig leder: Torhild Kalstø
Internett: www.kn.no

prosjektet slik at mentoren opplever selvutvikling, bevisstgjøring og tilbakemelding på sitt samfunnsengasjement. Mentorene får mange spennende utfordringer ved å ta del i en annens utvikling. Dette bidrar ofte til refleksjoner over egne erfaringer og utvikling av egen kompetanse og personlig utvikling. Kreativt Næringscenter skaffer etablererne en mentor som er egnet til å påta seg denne rollen. Utvelgelsen er basert på den enkeltes behov, forteller Anders Midttun, som er Kalstøs samarbeidspartner i dette prosjektet.

ÅTTE KVINNER OG TO MENN

De ti etablererne presenterte sine respektive prosjekter etter læreboken med definisjon av forretningsideer, visjon, mål og planer. Virksomhetene er Artofery, Spillopperiet, Ann-K sanglige tjenester, NORA Skattkammer, Forteller Marianne Stenerud, A-musikkskolen, Atelier Haga, Bergtatt fortellinger og Tjerand Fine Furniture.

En av etablererne, Tjerand Gjerde (23), er utdannet møbelsnekker og trebåtbygger og har etablert seg på Ganddal.

Tjerand Gjerde vil bygge møbler som blir framtidens antikviteter.

- Jeg vil skape kunstverk like mye som møbler, sier Gjerde. Hans hovedmål er å skape en bedrift basert på design og møbelbygging. Mentor Einar Bryne har lang fartstid i Smedvig-konsernet og mener han kan tilby nettverk, interesse og sans for design.

Mentoring - en samarbeidsform der en erfaren person med stor integritet og innflytelse i sitt miljø opptre som rådgiver og samtalepartner for en mindre erfaren person - en adept- som ønsker en karriereutvikling, innsikt i organisasjonens formelle og uformelle struktur og har lederskapspotensial. Mentoren er ikke en faglig veileder.

Serverdrift

Høy kompetanse

www.hesbynett.no
tlf: 51 53 20 53

Redd for å miste data?
Høye driftskostnader?
Ustabil tjeneste?

Hesbynett hjelper deg

- høy kompetanse,
- høy oppetid,
- god service!

post@hesby.net eller 51 53 20 53

HESBYNETT

FRAM Kultur skal hjelpe kulturfolket å få klingende mynt i kassen. Prosjektleder Svein Dybdahl kommer til å kjøre prosjektet så lenge det er behov i markedet.

Kulturen skal FRAM

Det er rundt fem år siden at tanken om et bedriftsutviklingsprogram for kulturbaserte næringer så dagens lys. Da hadde Rogaland fylkeskommune, Stavanger kommune og Innovasjon Norge allerede samarbeidet en tid om dette temaet, og da Stavanger2008 ytret ønske om å få utviklet et langsiktig program – utover 2008, begynte snøballen å rulle.

Tekst: Erik Lindboe
Foto: Haagen Tangen Eriksen/
BITMAP

Fylkeskommunen tok utfordringen, og i samarbeid med Innovasjon Norge (IN) og siviløkonom Svein Dybdahl ble det utviklet et pilotprosjekt. Svein Dybdahl hadde allerede jobbet i flere år med FRAM-prosjekter. IN så mulighetene i dette opplegget og var positive til å bidra med finansiering, samt til å la det bli en del av FRAM-porteføljen. FRAM-programmene har faktisk vært en del av INs tilbud helt siden 1993.

UTGANGSPUNKTET

For FRAM Kultur gjelder blant annet følgende forhold:

Kulturbasert virksomhet er ansett som et vekstområde, så vel nasjonalt som internasjonalt, og mange norske aktører har potensial til å bli store både hjemme og ute. Samspillet mellom kultur og næringsliv blir stadig tettere, noe som ikke minst har gjort seg gjeldende i forbindelse med Stavanger2008. Konkurransen er større mellom de utøvende aktørene – noe som sannsynligvis vil bli forsterket i framtiden. Det er dessuten ikke til å komme forbi at mange av utøverne har begrenset kompetanse innen bedriftsutvikling og styrer sin virksomhet mest etter hjertet (mer enn hjernen). Det er ikke bare den utøvers kunstneriske egenskaper som vil avgjøre for om en skal lykkes eller ei, men også bevissthet om egne målsettinger, kompetanse på drift av virksomheten og hvordan en kan nå målene.

MÅLGRUPPER

Prosjektleder Svein Dybdahl fortsetter:

- Målgruppene ble tidlig definert som utøvende kunstnere og kreative virksomheter, pluss apparatet rundt disse, for eksempel managere/management og gallerier. I tillegg har vi leverandører av kul-

turbasert reiselivstjenester. Kriteriene for å være med er: Virksomhetene som får bli med i FRAM Kultur-programmet må vise til ambisjoner og utviklingsmuligheter, de skal vise gjennomføringsevne og ha motivasjon og tro på dette. Rekrutteringen til FRAM Kultur har hittil skjedd gjennom det regionale nettverket i FRAM, fylkeskommunen, IN og Stavanger2008. 14 virksomheter inviteres til en kartleggingsfase, og ti av disse blir invitert til å delta videre i programmet. Det blir lagt vekt på at deltakerne kommer fra forskjellige typer kunstnerisk virksomhet.

MÅLSETTING

- Hvordan er opplegget i FRAM Kultur?

- I løpet av den ett år lange programperioden må deltakerne gjennom fire heldagssamlinger, der temaene utelukkende er relevante for forretningsutvikling og drift. Rent kunstnerisk faglige temaer (musikk, bildekunst og lignende) blir ikke drøftet her. I tillegg får hver deltaker 40 timer individuell rådgivning fra en FRAM-konsulent (bedriftsrådgiver). Deltakerne får i oppdrag å utvikle egne forretningsplaner som de skal jobbe etter. Målsettingen er at de skal få en omsetningsøkning på egen virksomhet på 25 prosent det første året. Og ikke nok med det: Målet er at 25 prosent av deltakerne skal være i en prosess for etablering nasjonalt og/eller internasjonalt innen programmet er avsluttet, sier Svein Dybdahl.

DET GÅR SÅ DET SUSER

FRAM Kultur har flere suksesshistorier å vise til, og tilbakemeldingene fra deltakerne er meget bra, ifølge prosjektlederen:

- Omkvedet er at deltakerne har begynt å tenke forretning, de er blitt bevisste på forretningsplan, på økonomi og markedsføring. De lærer seg å prioritere ting som kan gi klingende mynt i kassen. Stikkord: Tro på seg selv, klare ambisjoner, vilje til å løfte seg og vilje til å komme seg videre. I FRAM Kultur får deltakerne lære hverandre å kjenne gjennom erfaringsut-

veksling, og det er gledelig å se at noen av deltakerne bruker hverandre aktivt i denne prosessen. Dette er et forum der de kan diskutere business, mens saker som er knyttet direkte til deres kulturfaglige område får de diskutere i andre fora eller bransjeforeninger.

NASJONALT PROGRAM

Det er gledelig å konstatere at fra den spede starten i Rogaland er FRAM Kultur blitt et nasjonalt bedriftsutviklingsprogram. Nå er det programmer oppe og går i mange fylker, vi nevner i fleng Sogn & Fjordane, Oppland, Akershus, Oslo, Buskerud, Telemark, Finnmark og Troms. Kultur som næring er i dag et satsningsområde hos Innovasjon Norge, føyer Svein Dybdahl til.

VERDISKAPING PÅ LANG SIKT – OG ETABLERING AV KULTURINKUBATOR

FRAM Kultur finansieres av Innovasjon Norge og Rogaland fylkeskommune gjennom RUP-midler, samt Stavanger kommune og Haugaland Vekst. Disse er også representert i styringsgruppen. Som en avlegger av denne har vi fått Verdiskapingsforum for kultur og næring, der en i tillegg har med representanter fra Stavanger2008, Filmkraft, Stavangerregionen Næringsutvikling og Magma Geopark. Aase Tendenes er representert i begge fora. Og det stopper ikke her, for i kjølvannet av FRAM Kultur ble Kulturinkubatoren i Rogaland – kalt Kultibatoren opprettet i iPark, som igjen har vært fadder for management-selskapet Great Moments. FRAM kultur fungerer som et prekvalifiseringsprogram for opptakelse i Kultibatoren. I Kultibatoren er det nå 15 deltakere, og alle disse har vært gjennom FRAM Kultur. Svein Dybdahl er også prosjektleder for Kultibatoren.

- Vi kommer til å kjøre FRAM Kultur så lenge det er behov i markedet, sier Svein Dybdahl. – Det som i alle fall er sikkert er at koblingen kultur og næring er en realitet og vil vokse i årene framover. Toget er gått fra stasjonen. Og vi er med på toget!

Skatter og avgifter er som naturlover
alle må forholde seg til, derfor er det
viktig å se mulighetene i stedet
for begrensningene

Espen Enge Helgøy (Advokatfullmektig)

Endringsprosesser preger i stigende grad både enkeltmennesker og virksomheter. Når vi har fått ord på oss til å være nytenkende og annerledes i advokatbransjen, er det blant annet fordi vi har arbeidet tett med våre kunder og forbindelser. Vi er vant til utfordringer innen arbeidsforhold, selskap, skatt og kontrakter.

Advokatfirma Helliessen_Kvernberg AS.

Telefon 51 84 12 20 www.lawyer.no

**HELLIESEN_KVERNBERG
ENGASJERTE_MENNESKER**

Foto: Tom Hegaa

Velkommen på seminar:

Nytt særpreget hotell i indre havn i Østhusvik.

Kun 30 minutter med bil fra Stavanger.

FJORDBRIS HOTELL
ØSTHUSVIK

www.fjordbris.no - tlf. 51 72 41 72 mob.90 87 67 07

Offshore Strategikonferansen 2009

Clarion Hotel Stavanger, 9.-11. februar www.strategikonferansen.org

Norsk Industri og Conventor AS ønsker velkommen til en av årets viktigste møteplasser for oljeindustrien i Norge

For 15. gang gjennomføres Offshore Strategikonferansen i Stavanger og vi vil ved årets konferanse diskutere bransjens strategiske fokus, både sett i lys av finanskrisen, men også i et lengre perspektiv.

I tillegg til et spennende program har konferansen stort fokus på å skape samtale og debatt. Du som deltaker kan bidra med de perspektiver som ruster bransjen til å møte fremtidige nasjonale og internasjonale strategiske utfordringer.

Med fullstendig program og påmelding ønsker vi deg velkommen til

www.strategikonferansen.org

Norsk Industri

Forsterker budskapet

Næringsforeningen i Stavanger-regionen er landets største, og vår visjon er å bli best i verdiskapning gjennom oppvekst og trivsel. Vi skal fremme næringslivsinteresser i Stavanger-regionen for å sikre at regionen har de kvaliteter som gjør at folk ønsker å bo og arbeide her. Dette skal vi gjøre ved å være en medlemsorientert, samfunnsbevisst aktør og en attraktiv samarbeidspartner. Vi setter fokus på regionens næringsliv gjennom våre medlemsmøter, næringslivsmagasinet Rosenkilden og digital kommunikasjon som nyhetsbrev og internett. Næringsforeningen deltar også i ulike fora som arbeider med næringspolitiske spørsmål.

NETTJOURNALIST

Næringsforeningen lanserer en ny satsing på internett, og søker i den forbindelse en erfaren nettjournalist med pågangsmot og høy arbeidskapasitet.

Våre nettsider vil i løpet av vinteren framstå i ny drakt, og skal være magasinet Rosenkildens naturlige supplement når det gjelder formidling av nyheter, debatt og Næringsforeningens betydelige aktivitetsnivå.

Den nye nettjournalisten vil levere innhold til begge disse publikasjonene. Før øvrig legger Næringsforeningens medier redaktørplakaten til grunn.

Spørsmål om stillingen kan rettes til strategi- og kommunikasjonsdirektør Harald Minge. Telefon: 911 98 569.

REGNSKAPSMEDARBEIDER

En av våre medarbeidere skal ha svangerskapspermisjon, og derfor søker vi en vikar til en 50 prosent stilling med ett års varighet. Det er mulighet for forlengelse.

Arbeidsoppgavene vil bl.a. omfatte:

Fakturering

Bilagshåndtering/bokføring

Regnskapsrapportering

Lønn/pensjon/skatt

Administrative oppgaver knyttet til driften

Den regnskapsmessige delen av stillingen vil foregå i samarbeid med vårt regnskapskontor. Kjennskap til Visma Business er en fordel. For øvrig krever stillingen gode kunnskaper om regnskap og lønnsberegning, samt en høy serviceinnstilling.

Spørsmål om stillingen kan rettes til administrasjonssjef Inger Tone Ødegård, tlf. 51 51 08 83

For begge stillingene kan vi tilby:

En spennende og attraktiv arbeidsplass

Konkurransedyktige lønns- og pensjonsvilkår

Kompetente og trivelige medarbeidere

For begge stillinger sendes søknadene til:

Næringsforeningen i Stavanger-regionen

P.b. 182, 4001 Stavanger

*Merk konvolutten med "søknad"

Eller: post@stavanger-chamber.no

Søknadsfrist: onsdag 14.januar -09

NÆRINGSFORENINGEN
I STAVANGER-REGIONEN

Were do I go from here?

Mary Miller tenker i øyeblikket mest på teksten i en sang av Peter Skellern: Were do I go from here?

Tekst: Egil Rugland
Foto: Knut S. Vindfallet og
Haagen Tangen Eriksen/BITMAP

Det europeiske kulturhovedstadsåret 2008 er over. Nå i dagene ittepå varierer den foreløpige regionale evalueringen fra "gudskjelov at det er over" til "uforglemmelig", "magisk" og "fantastisk". I Norges Bank-bygget sitter fortsatt 2008-direktør Mary Miller og hennes stab og er praktisk talt i mål. Nå gjenstår litt ittepå-arbeid.

Mange har uttalt seg om kulturåret, og det er ingen grunn til å skjule at Mary Miller i løpet av sin ledertid har fått kritikk. Nå, ittepå, er likevel tilløpene til stormfylt kritikk underveis erstattet av nesten, ja nesten, unison lovprising av Miller, uavhengig av kulturelt ståsted.

I innspurten virket det som om den eneste gangen hun snublet åpenlyst var på Bankplassen da stiletthælen satte seg fast i steinhellene.

Hva kulturåret 2008 har betydd for regionen vet vi ikke foreløpig. Det skal forskere og ittepå-midlene på 18 millioner kroner bringe på det rene. Det vi vet er at en sammenhengende rekke av personer daglig nå står fram i de lokale mediene og synser, mener og evaluerer. Kunne vi gjort noe annerledes? Kunne noe vært bedre? Var det for lite av ditt og for mye av datt.

La oss snu litt på spørsmålsstillingen: Hva har det fireårige oppholdet i Stavanger og den europeiske kulturhovedstadsstatusen betydd for Mary Miller?

Vi befinner oss i et møterom i fjerde etasje i hovedkvarteret til Stavanger2008 i Norges Bank-bygget. Det er mulig at Mary Miller ser litt sliten ut, men på den annen side; hvem gjør ikke det i disse førjulstider med finanskrisen som en ekstra ytre påkjenning.

- Jeg kjenner meg omtrent som teksten i en sang av Peter Skellern: Where do I go from here.

- Jeg har platen i heimen, repliserer journalisten.

Her er linjene som rinner Mary Miller i hu, nå ittepå:

"Where do we go from here?"

Where do I start?

Is this love or simply fear of loneliness if I part."

ENTUSIASTISK

Bortsett fra denne antydningen til tristesse: Mary Miller er ellers kjent som en meget entusiastisk og energisk person som ikke sjelden tar ord som "absolutely fantastic", "extraordinary" og "incredible" i sin munn når hun skal beskrive det som har skjedd i 2008. Men på spørsmålet om hva de fire årene i Stavanger har betydd på det personlige planet, blir det litt stille på adjektivfronten.

- Jeg har kanskje blitt mer voksen for å si det på den måten, sier hun ettertenksomt. Jeg er blitt mer tålmodig, mer metodisk og mer fleksibel. Jeg har hatt å gjøre med medarbeidere som har vært "absolutely extraordinary". Jeg har vært opptatt av et flatt hierarki. Det har ikke

„Jeg har kanskje blitt mer voksen, for å si det på den måten. Jeg er blitt mer tålmodig, mer metodisk og mer fleksibel.

vært min oppgave å fortelle folk til enhver tid hva de skal gjøre.

- Er du en annen Mary Miller enn for fire år siden?

- La meg si det på denne måten: Jeg tror fortsatt på det jeg har lagt til grunn for mitt engasjement. Jeg er blitt sikrere på mitt eget verdigrunnlag med nærhet og åpenhet som grunnpilarer.

KULTURMARATON

Mary Miller kom til Stavanger i 2005 som direktør for den europeiske kulturhovedstaden. Det har vært å sammenligne med en fysisk maraton. Der er de 42 kilometrene unnagjort på fra to til fem timer, og så er det gjort. Det vil si at mange av de løpende selvpinerne etter tre mil møter den berømte veggen, og mange er tvun-

get til å bryte.

Mary Miller har ikke brutt løpet i motsetning til mange andre tidligere kultur-europeiske direktører. Mange har kastet inn håndkleet i løpet og blitt erstattet av nye.

TØFT

- Men det er klart at dette har vært et tøft løp, sier Mary Miller. Det var jeg forberedt på at det skulle bli.

La oss ta et raskt tilbakeblikk i sagaen om tilblivelsen av Stavanger som europeisk kulturhovedstad.

Start: 26. november 2002 med ideen som ble unnfaget av Rolf Norås og Helge Ole Bergesen i et møte på Tou Scene i regi av Næringsforeningen og Stavanger kommune.

27. mai 2004: Stavanger blir europeisk kulturby utpekt av EUs ministerråd i Brussel.

12. januar 2008: Kulturåret starter i Stavanger.

6. desember 2008: Kulturåret i Stavanger er slutt.

I 2005 kom Mary Miller til Stavanger med en ryggsekk full av internasjonale kulturoppgaver. Vi dveler bare litt med erfaringene fra tiden som kulturarbeider i USA. Stikkord: Sponsing.

SPONSING I USA

- I USA er det de rike som sponser kulturlivet, framholder Miller. Det er ofte eldre damer som på ingen måte legger skjul på formålet med sponsingen. Det har med status å gjøre mer enn det ideelle formålet, og de avslutter gjerne med følgende siste replikk: Husk nå på hvem som ga dere denne pengestøtten: Don't you forget it.

Den amerikanske måten med kultur-sponsing var ikke Mary Millers "cup of tea". Det ble en slags kollisjon mellom amerikansk og europeisk kulturmentalitet. - Jeg er en europeer, slår hun fast som om noen var i tvil.

SPONSING I STAVANGER-REGIONEN

Sponsoroppgaven i Stavanger hørte bokstavelig talt hjemme i en annen verden.

- Vi har hatt et bemerkelsesverdig godt samarbeid med næringslivet i regionen.

På mange måter hadde vi lite konkret å komme med. Vi nærmet oss næringslivet på bakgrunn av en ide og en visjon. Det var noe nytt. Det er vel bare OL i Lillehammer som kan sammenlignes, men det var en begivenhet som alle visste om. Men vi fikk med 128 selskaper som kultursponsorer til tross for at det skjedde i tider da pressen var mistenksom og negativ. Det er også positivt at et selskap som Total i ettertid er beredt til å stille opp med midler på samme nivå som i 2008.

Det er mulig at Mary Miller snublet mer enn den historiske gangen utenfor Kongsgård skole. Hva vet vi. Her kommer en snubletråd.

KOMMUNIKASJON

- Det er et punkt vi i ettertid ser at ting kunne vært gjort annerledes. Det gjelder kommunikasjon. På et tidspunkt følte vi oss som heksene i Eastwick der vi satt i Norges Bank-bygget. Vi burde i større grad vært ute og fortalt om det som skulle skje. Om åpenhet, nye impulser og toleranse som nøkkelbegreper i det vi la opp til.

Men denne mangelen på lokal begeistring i begynnerfasen kan også ha sammenheng med at Stavanger ble europeisk kulturhovedstad uten en nasjonal strid om sted for begivenheten.

- Det var en helt annen situasjon i Storbritannia da Liverpool ble utpekt, sier Mary Miller. I Storbritannia kjempet opprinnelig 25 byer om statusen. Det gjorde at 90 prosent av alle briter visste at Liverpool skulle bli europeisk kulturhovedstad. I Norge var det ingen som brydde seg. Hadde Stavanger vunnet i konkurranse med Oslo, Trondheim eller Tromsø, ville vi sannsynligvis hatt jevnlig besøk av Oslo-pressen for i det minste å kritisere det som skjedde her, sier hun syrlig.

Mary Miller skal fortsette i jobben frem til juli i 2009 med etterarbeid og interne evalueringer. Men hun har et sterkt ønske for den videre utviklingen av regionen i kultursammenheng.

FORTSATT SAMARBEID

- Det er ingen grunn til å fravike visjonen om "Open Port". En klar grunn til at Stavanger 2008 lyktes så bra var det enestående gode samarbeidet mellom Stavanger, Sandnes og fylkeskom-

Mary Miller har for det meste hatt kontrollen i 2008, men brosteinen og steinhellene i Stavanger ble hun aldri fortrolig med.

munen. Men det stoppet ikke der. Det var interkommunalt samarbeid både på Jæren og i Ryfylke. Det er sjelden at jeg har møtt ledere i kulturlivet på så høyt nivå som her.

- Det må ikke skje at de regionale aktørene trekker seg tilbake i sine respektive hjørner. De må fortsette å bygge og etablere nye prosjekter. Vi har allerede en visjon. Nå må regionen fortsatt stå bak den og for all del ikke hefte seg med detaljer på veien videre.

Nå er 2008-året lagt bak oss, og mange hjerter har gledet seg, men slett ikke alle. Det har periodevis haglet med kritikk.

INNVENDINGER

La oss ta tre hovedinnvendinger.

- For lite lokale artister. For mye fin-kultur selv om noen hardnakket og uten blygsel påstår at den største opplevelsen var Morten Abels avsynging av Tore Tang. For lite debatt.

- Til det lokale: Har folk glemt alle de lokale som stod bak arrangementene på den tekniske siden med for eksempel lyd og lys, og alt som skjedde på de

Det er på ett punkt vi i ettertid ser at ting kunne vært gjort annerledes. Det gjelder kommunikasjon. På et tidspunkt følte vi oss som heksene i Eastwick der vi satt i Norges Bank-bygget.

respektive scenene. Hva med bruken av naturen? Bandaloop i Gloppedalen, Lundsneset på Hundvåg, Himlaleitet i Sauda?

- Vi er beskyldt for å være alt fra pølsefestival til finkultur. Igjen – hva da med Bandaloop, Himlaleitet, Caravan? Hadde en variant av Himlaleitet blitt lagt til Sandnes kulturhus ville det muligens samlet noen hundre tilskuere. Nå var det tusenvis som tok turen til Sauda og Svandalen og fikk en opplevelse.

- Når det gjelder debatt kan det ikke være vår oppgave å initiere debatt. Det er i beste fall et delt ansvar. Kritikk er selvsagt helt i orden, men det betinger at kritikerne vet hva de snakker om.

KAN BLI

De fire årene i Stavanger har gjort at

Mary Miller på sin side har fått oppleve en region som har satt sine personlige spor på så mange måter. Men ikke verre enn at hun kan tenke seg et videre opphold i regionen. Så får vi se om noen vil åpne porten inn til en videre karriere i Stavanger-regionen.

- Det må i så fall bli for å arbeide med kultur, sier hun om den saken og legger heller ikke skjul på at det har vært henvendelser om framtidige arbeidsoppgaver. Men hun har god tid. Det er lenge til juli 2009.

Under Næringsforeningens juleavslutning i Rogaland teater, foredro Mary Miller om det historiske 2008-året sammen med forskeren Greg Richards,

som blant annet mente at det kan gå nærmere 20 år før effekten av Stavanger 2008 kan måles.

I sin takketale til Mary Miller etter foredraget minnet direktør Jostein Soland om at Stavanger har St. Svithun som skytshelgen.

- St. Svithun er helgenen for været og forbindes med regn, sa Soland. På den bakgrunn er det nesten utrolig at det på åpningsdagen 12. januar og på avslutningsdagen 6. desember var strålende vær. Du må ha gode forbindelse med høyere makter.

- Det er greit å levere mer enn det som står i kontrakten, repliserte Mary Miller.

Mary Miller oppsummerte kulturåret i Rogaland Teater.

Nyskapende arkitektur
i unike omgivelser

Opplev Preikestolen fjellstue

Vi er kjempestolte av den nye fjellstuen vår, og brenner etter å få vise den frem.

Det begynner å fylles opp for våren 2009, men vi har fremdeles ledig kapasitet.

Introduksjonstilbud for konferansepakke i januar, februar og mars.

Telefon: 51 74 20 74
post@preikestolenfjellstue.no
www.preikestolenfjellstue.no

Stavanger Turistforening

VINTEREN ER HER OG BILFORUM HAR BILEN DU TRENGER

VOLVO XC70

FRA 599.000,-

Illustrasjonsfoto. Tillegg for årsavgift. Gj.snittsforbruk: 7,3 - 11,4 l/100 vkm. CO₂: 193 - 272 g/km

www.bilforum.no

FORUS: Maskinveien 1 Tlf. 51 81 05 00
BRYNE: Reeveien Tlf. 51 77 16 10

BilForum
EN DEL AV BILIA-KJEDEN

Representerer kunst for

Da kunstneren Hege Tapio vinteren 2001 syllet med tanken om å etablere et kunstnerisk laboratorium for ny mediakunst, fantes det ingen slike miljøer i denne regionen. Året etter, i januar 2002, ble i/o/lab etablert, og i dag formidler kulturbedriften elektronisk basert kunst gjennom egne utstillinger og i prosjektsamarbeid med andre.

Tekst: Ragnar Åsland
Foto: Philip Tornes/BITMAP

Ett av de store prosjektene som ble avsluttet ved utgangen av november 2008, er Article/08, en biennale som bestod av et dusin internasjonale kunstprosjekter, performance og workshops som en del av Stavangers år som europeisk kulturhovedstad.

I løpet av de årene som er gått siden i/o/lab etablerte seg, har kulturbedriften mot-tatt tilskudd fra Stavanger kommune, fra Norsk kulturråd,

Produksjonsnettverket for Elektronisk Kunst (PNEK) og Innovasjon Norge til sine prosjekter. Bedriften har i dag samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner i regionen.

LEGGER NED MYE ARBEID I KUNST-FORMIDLINGEN

- Vi ble en del av PNEK-nettverket i 2005 og fikk støtte fra Norsk kulturråd sitt program, Arenautvikling, som skal støtte opp om kulturbaserte næringer, forteller Hege Tapio som grunnla i/o/lab sammen med Kevin Thomas Foust. I dag er Hege Tapio daglig leder, og sammen med kulturformidler Daniella Arriado legger de ned halvannet årsverk i arbeidet med de kunstneriske oppgavene.

Hege Tapio har hovedfag i fotografi fra

Kunsthøgskolen i Bergen. Hennes kunstneriske arbeider spenner fra fotografi til video og elektroniske, interaktive installasjoner. Til daglig holder i/o/lab til ved Tou Scene i Stavanger.

- Veldig mye av det vi gjør er formidling av produksjoner og kuratorvirksomhet der vi setter sammen både egne utstillinger og prosjekter i samarbeid med lokale kunstorganisasjoner, sier Hege Tapio.

Blant de tjenestene i/o/lab tilbyr er for eksempel å være kunstnerisk konsulent. Tapio har vært konsulent for St. Svithun skole og sitter nå som konsulent for Stavangers nye konserthus. Her sitter Hege Tapio i utvalg sammen med politikere og representanter for bygget og lager hele kunstplanen

for konserthuset.

KJERNEKOMPETANSE INNEN ELEKTRONISK BASERT KUNST

Kjernekompetansen til i/o/lab er å formidle elektronisk basert kunst som tar i bruk ny teknologi.

- Vi er inne i en omdanningsfase og er i ferd med å skifte navn til Rogalands senter for framtidkunst, for vi ønsker å si at vi representerer den kunstformen som preger vår samtid og framtid, sier hun.

Ett av de prosjektene hun trekker fram som et eksempel på i/o/labs arbeid er "Public Screens", et prosjekt som tilbyr animasjons- og videokunst på offentlig tilgjengelige steder via egne skjermer.

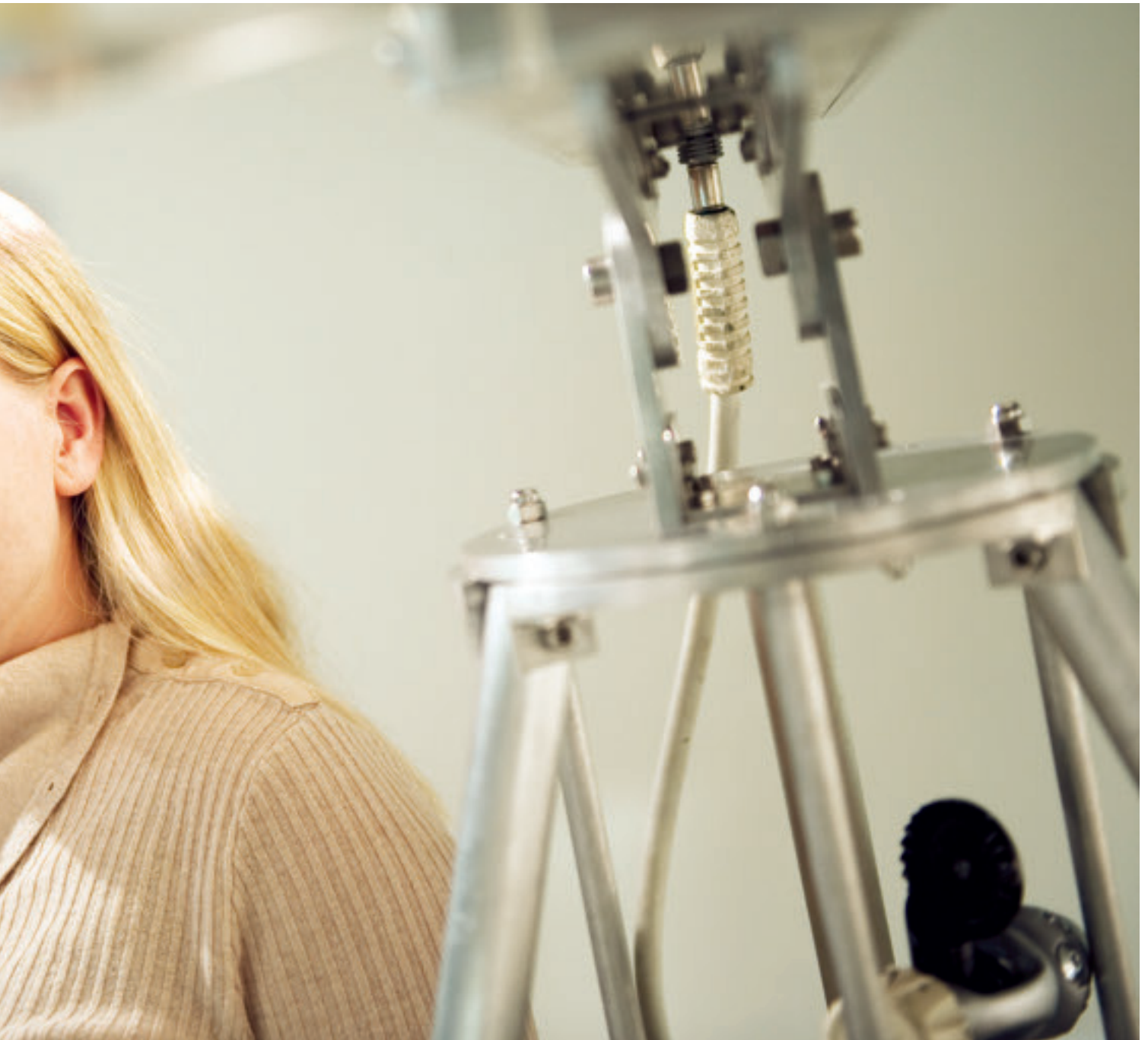
- Veldig mye av det vi gjør er formidling av produksjoner og kuratorvirksomhet der vi setter sammen både egne utstillinger og prosjekter i samarbeid med lokale kunstorganisasjoner, sier Hege Tapio i i/o/lab

BRINGER KUNSTEN UT AV GALLERIENE

- Dette er på mange måter et alternativ til skjermer som kun viser reklame. Nå ønsker vi å slippe til kunsten på slike steder. Vi prøver på denne måten å bringe kunsten ut av galleriene og til steder der folk "venter" eller passerer. For eksempel i butikkvinduer eller i en bank, forklarer Hege Tapio.

Hun mener bedrifter bør vurdere å leie "kunstskjermer" til bedriftens møterom

vår samtid og framtid

eller kantiner, og synes det er på tide at kunsten kommer på banen slik at folk i en hektisk hverdag kan få tilbud om "små kunstpauser" på arenaer der de ellers ikke forventer å finne kunst.

- Dere beskriver Article Biennalen som elektronisk basert og ustabil kunst. Hva ligger i begrepet ustabil kunst?

- Det er kunst som ikke har en bestemt referanse eller form ennå, kunst for en tidsbegrenset periode i et flyktig medium.

Article Biennalen er avant garde-pro-

sjektet vårt. Vårt ønske med prosjektet var å teste ut forståelsen av ny teknologisk kunst sammen med kunstnere som gjennom dette prosjektet også fikk testet ut sine kunstneriske utfordringer, mens publikum får testet ut sine begreper om kunst.

Hvis jeg kan få folk til å reflektere over samtiden sin, om teknologi og framtid, og pirre tankene deres med denne kunstformen, da har jeg nådd målet mitt, fremholder Hege Tapio som innrømmer at hun

brenner for dette arbeidet selv om det tar mye av hennes tid.

På hvilken måte ønsker dere å videreutvikle prosjekter som Article Biennalen?

- Nå satset vi veldig ambisiøst i år og vi hadde Stavanger2008 i ryggen som støttet tilnærmet 50 prosent av prosjektet økonomisk. Det er vanskelig å følge opp et slikt prosjekt i samme omfang, men vi kommer helt klart til å jobbe for å finne ut hvilken form en eventuell oppfølger skal ha, og vi må finne gode samarbeids-

partnere. Jeg tror denne type utradisjonell kunst har enormt mye å gi tilbake og håper vi kan få realisert tilsvarende prosjekter i det offentlige rom, basert på teknologi. Jeg tror også det finnes potensiale for godt samarbeid mellom kunst og næring i slike prosjekter. Her er en god mulighet for blant annet ingeniører som ønsker å profilere seg. Dette er en kunstform som på mange måter forener ingeniørkunst med samtidens kunst, og jeg tror derfor det må finnes ingeniører der ute som besitter kunnskap som kan være attraktiv for kunstnere. Det finnes mange ressurspersoner innenfor oljebransjen som kunne bidra.

- Mange kunstnere trenger produksjonshjelp og en annen type kompetanse for å kunne ta sine prosjekter fra A til Å, mener Hege Tapio.

Selv om i/o/lab har finansiert mange av sine prosjekter gjennom offentlige midler, er det viktig for den framtidige utviklingen av teknologisk kunst å få med gode samarbeidspartnere. Hege Tapio har organisert bedriften som et aksjeselskap for å ha sikre rammer rundt det de gjør.

Hun mener de ikke kunne ha satt i gang et prosjekt som Article Biennalen uten å være organisert som et aksjeselskap.

Hvilke opplevelser ønsker dere å formidle, eller gi publikum gjennom den kunstformen dere utøver?

- Vi ønsker å skape refleksjoner over samtiden, den tiden folk lever i nå, men samtidig ønsker vi å utfordre kunstbegrepet til folk. Det trenger de, mener daglig leder, Hege Tapio.

Og navnet i/o/lab hva betyr egentlig det? Det er enkelt og samtidig innlysende: i for input og o for output, som i et hvilket som helst elektronisk apparat.

Hege Tapio

En selvlysende hjerne

Den japanske kunstneren Jun Takita skannet og laget en 3D-modell av sin egen hjerne. Av dette laget han en skulptur av hjernen, dekket med transgenetisk, selvlysende mose. Mosen er genmanipulert med genet til ildfluen, noe som førte til at mosen ble selvlysende når det ble tilført luciferin (et kjemikalie som trig-

ger den selvlysende effekten til ildfluen). Skulpturen som ble stilt ut i Tungenes fyr, som en del av Article Biennalen, kom særlig til sin rett da det ulte som verst ute en mørk høstkveld i november, forteller Hege Tapio, om opplevelsen denne kunstformen ga publikum.

NYTT SAMARBEID MELLOM BI OG NÆRINGSFORENINGEN: LEDERSKOLEN

Næringsforeningen har i samarbeid med Bi utviklet den såkalte Lederskolen. Lederskolen foregår den siste fredagen i hver måned, og møtene varer normalt i to timer. I mai legges det imidlertid opp til et halvdagsseminar.

Gjennom sitt nettverk vil BI bidra med hovedforedragsholdere av høy klasse. Næringsforeningen ønsker for øvrig å trekke inn medlemsbedrifter som bidragsyttere til møtene for å supplere hovedforedragsholderne.

Se program og påmeldingsmuligheter: www.stavanger-chamber.no/møter

Meld deg på alle møtene samtidig og få pakkepris.

Oljefondet: Hva med neste år?

Finanskrisen herjer vilt med verdiene i Oljefondet, skriver Einar Takla i Dagens Næringsliv 25. november som en kommentar til kvartalsrapporten fra Statens pensjonsfond – Utland. Fondet satte flere rekorder i tredje kvartal. De fleste av dem hadde nok leder Yngve Slyngstad klart seg godt uten. Kort fortalt: Statens pensjonsfond – Utland, populært kalt Oljefondet, fikk tilført mer penger enn noen gang tidligere, tapte mer penger enn noen gang tidligere og gjorde det dårligere i forhold til referanseporteføljen enn noen gang tidligere.

I tredje kvartal 2008 var det rekordstor tilførsel til fondet på 128 milliarder kroner. Avkastningen var på minus 173 milliarder kroner, mens svakere kronekurs økte verdien på fondet med 173 milliarder kroner. Dermed økte fondets verdi med 128 milliarder kroner til 2120 milliarder kroner i løpet av kvartalet. Kursnedgangen i aksjemarkedet i tredje kvartal var hovedårsaken til at avkastning målt i internasjonal valutakurv ble - 7,7 prosent. Dette var det laveste kvartalsresultatet i historien til Oljefondet.

Golf for kunder og ansatte hele året!

18 hull, links, PGA Pro, shop, utleie, golfbil, treningsområde, instruksjoner, kurs, elite, seniorer, juniorer, sponsorer, sosialt, nettverk, egne turneringer og gøy!

Ta kontakt for en annerledes samtale om Golfens muligheter for deg! Telefon: 51 69 68 90 E-mail: post@solastranden.no

51 90 90 90

**Ring oss når du har
behov
for transport**

**Mer enn 200 taxier
Busser fra 16 - 80 passasjerer
Rullestoltransport**

**FULL KONTROLL OG OVERSIKT
PÅ KVALITET & HMS**

Optimaliser ressursbruken!

Antenor hjelper deg med å fokusere på riktig sted til riktig tid.

Antenor

-programvare, kurs & rådgivning

www.antenor.no

Flott 2008-avrunding i

Artisten Britt-Synnøve Johansen hadde en hovedrolle i dokumusikalen Byterminalen. Her synger hun "Eg sko ha møtt deg" fra musikalen med pianist Svein Ragnar Myklebust.

Stavanger må beholde luften i ballongen og straks sette i gang det videre arbeidet for å utnytte mulighetene kulturbystatusen gir regionen. Dette var rådet fra erfarne kulturby-kjennere da Næringsforeningen arrangerte 2008-møte i Rogaland Teater.

Tekst: Trude Refvem Hembre
Foto: Philip Tornes og
Haagen Tangen Eriksen/BITMAP

Kun få dager etter 2008-avslutningen i Vågen, lettet kulturbysjefen Mary Miller på sløret og snakket åpent ut om sitt år i Stavanger. Også britiske Greg Richards var invitert til å fortelle om mulighetene vi kan få etter kulturhovedstadsåret. Et hundretalls deltakere fra kultur- og næringsliv deltok på Næringsforeningens

juleavslutningsmøte i hovedsalen på Rogaland Teater.

KULTUR BRINGER FOLK SAMMEN

Mary Millers budskap er å bygge videre på det grunnlaget som var lagt og se helheten i det kulturelle tilbudet utover kommunegrensene, og ikke splitte miljøer og ulike kunstarter. – Mitt første inntrykk av regionen var at dere er i en utrolig heldig situasjon i forhold til mange andre steder jeg har bodd og jobbet. Likevel ble jeg møtt med stor misnøye og sutring. Hvorfor det? undrer kulturbysjefen. Hun har for øvrig stor sans for visjonen "Open

Port". – Den vitner om toleranse, åpenhet og nye perspektiver, sier Miller. – Alle og enhver bør stille seg spørsmålet: Hvordan vil jeg vokse på å være åpen? Jeg tror noe substansielt er skjedd med vår bevissthet gjennom dette året, sa Stavanger2008-sjefen.

Doktor Greg Richards ga en vurdering av de langsiktige effektene kulturhovedstad-statusen kan gi. Richards har sitt kontor i Barcelona, og har veiledet og koordinert mange prosjekter for EU-kommisjonen. Han mener vi ikke kan kopiere andre som har hatt suksess i etterkant

Doktor Greg Richards har forsket på kulturhovedsteder og oppfordrer Stavanger-regionen til å ta sjanser for å få langsiktige effekter av kulturby-statusen. Vi kan på lengre sikt få økt turisme, økning i kulturelle næringer og økt attraktivitet som følge av Stavanger2008.

Administrerende direktør i Fjord Norge, Kristian B. Jørgensen, var den heldige som fant mandel i risgrøten. Her mottar han marsipangrisen og benytter anledningen til å dele sine erfaringer som markedssjef i Kulturbu Bergen 2000 med Næringsforeningens administrerende direktør Jostein Soland og et hundretalls publikummere i salen på Rogaland Teater.

av kulturhovedstadsår, fordi byene har ulike forutsetninger. Fellesnevnerne for Glasgow, Antwerpen og Amsterdam er at disse er også havnebyer. Disse byene kan vise til økt turisme, sterkere merkevarebygging, mer trendy image, økning i kulturtilbud, og de er blitt mer attraktive som bo- og arbeidssted. – Det viktigste er hva som skjer framover, sier Richards og tilføyer: – Dere må handle raskt og ta sjanser for å utnytte mulighetene som seiler opp i kjølvannet nå. Det er først om flere år dere vil få den fulle effekten av kulturhovedstaden.

BESTILL TAKE-AWAY TEATER

Teateret ga en smakebit på stykket Contractions. Teatersjef Arne Nøst fortalte at stykket settes opp i mars 2009 og spilles på engelsk for å nå en stor del av det internasjonale næringslivet i regionen. Det blir et take-away teater og er basert på en britisk bok om 14 medarbeider-samtaler. – Kjenner du deg igjen i denne medarbeidersamtalen vi skal vise her, bør

du være bekymret, spøkte Nøst.

Tradisjonen tro, ble det servert julegrøt med mandel. Vinneren ble tildelt marsipangris og ble ropt opp på scenen. Næringsforeningens administrerende

”Dere må handle raskt og ta sjanser for å utnytte mulighetene som seiler opp i kjølvannet nå. Det er først om flere år dere vil få den fulle effekten av kulturhovedstaden.

Greg Richards

direktør Jostein Soland spurte vinneren: – Hvordan føles det å få tildelt premien i storsalen på Rogaland Teater? Marsipangrisvinneren, Kristian B.

Jørgensen, administrerende direktør i Fjord Norge og markedssjef i Kulturbu Bergen 2000, sa at han hadde et godt råd: Begynn planleggingen i morgen mens luften fremdeles er i ballongen. Det var her vi feilet i Bergen, vi startet arbeidet for sent.

Arrangementet i Teateret ble avsluttet med et nummer fra 2008-oppsætningen Byterminalen. LO i Rogaland og Næringsforeningen dannet Stiftelsen Kultur og Arbeid som sto bak produksjonen til Byterminalen. CD'en fra Byterminalen er nå i salg hos LO i Rogaland, i platebutikker og i Konserthuset. NRK 2 viser hele musikalen i beste sendetid i romjulen – 2. juledag kl 1930. Britt-Synnøve Johannessen framførte ”Eg sko ha møtt deg”, akkompagnert av Svein Ragnar Myklebust på piano. En trist og sterk sang som ga seg utslag i mang en tåre i salen.

Ny i Næringsforeningen:

YIT Building Systems AS

- Sammen kan vi gjøre det - Together we can do it, er slagordet til YIT Building Systems AS. Og det er så visst ingen smågutt vi snakker om her: YIT i Norge teller rundt 3.300 medarbeidere som er lokalisert på 60 steder landet rundt, og bedriften kan vise til en årlig omsetning på ca. 3,8 milliarder kroner.

Tekst: Erik Lindboe
Foto: Philip Tornes/BITMAP

Selskapet er en del av det finske YIT Corporation, som er Europas største leverandør av bygginstallasjoner. Flere tall: Konsernet har en årlig omsetning på over 30 milliarder kroner, og teller rundt 27.000 ansatte.

YIT startet opprinnelig opp som et rørleggerfirma i Finland i 1912, og avløpsrør i tre var spesialiteten. Opp gjennom årene er flere tunge, norske bedrifter blitt en del av YIT-paraplyen, for eksempel deler av Elektrisk Bureau og ABB, Asea Per Kure og Norsk Viftefabrikk, for å nevne noen av dem. I dag er YIT i Norge landets ledende leverandør av tekniske bygginstallasjoner, og hovedtyngden av leveransene ligger innenfor fagområdene inneklima, elektro, automasjon, energisparing, rør, IKT, audiovisuelle løsninger og sikkerhet. Bedriften er i dag en ledende leverandør av service på tekniske bygginstallasjoner og tjenester for eiendomsdrift. Med andre ord: I planleggingsfasen før bygging kan du sette i ordre aller nyeste tekniske løsninger, for deretter å be YIT drifte forretningsbygget ditt på alle områder, fra uteområder og plenklipping til sikkerhetssystemer, kantine, klima- og IT-anlegg og audiovisuelle dippedutter og alle de andre

avanserte tekniske løsninger du måtte ha til rådighet.

Du har sikkert sett dem, for bare her i Stavanger-regionen kjører det rundt 120 biler med YIT-logoen på.

UNDER SAMME TAK

- I Rogaland var vi tidlig ute og samlet forskjellige avdelinger og faggrupper under samme tak, forteller direktør Rune Bratteland og markedssjef Erling Mellemstrand. - Vi bygde opp tverrfaglige team, og dette viste seg å være en lykkelig løsning. En samlokalisering resulterte i lavere terskler når det er snakk om samarbeid mellom ulike fagområder, det fører til høyere effektivitet og bedre arbeidsklima. Dette er noe vi har scoret bra på, ikke minst siden vi står fram som en totalleverandør. I vårt distrikt er vi per i dag ca. 370 ansatte og omsetter for ca. 530 millioner kroner. Av våre leveranser kan vi jo nevne at vi har totalleveranser til Seabrokers-byggene på Forus og tilsvarende leveranser til Trallfa sine nybygg.

Vi drifter også all hardware for StatoilHydro. I rene tall dreier dette seg om 18.000 pc-er pluss printere. Alt skal fungere i møterommene, eller samhandlingsrom som det heter i StatoilHydro. I Stavanger har vi 65 ansatte som går fast ute på StatoilHydro-byggene. Forresten - vi er tilstede over alt der StatoilHydro er, uansett verdenshjørne.

Direktør Rune Bratteland og markedssjef Erling Mellemstrand i YIT Buildings Systems.

YIT-SKOLEN

Direktør Rune Bratteland er nesten ikke blitt varm i trøya enda, ettersom han overtok lederjobben tidligere i høst. Sales manager Erling Mellemstrand har lenge fartstid i YIT. Imidlertid deler begge samme filosofi på driften av selskapet:

- For å oppnå en smidig drift på en såpass stor arbeidsplass er det essensielt å ha fokus på HMS/K og på medarbeiderne. Derfor jobber vi bl.a aktivt med YIT-skolen, der selskapet driver planmessig utdanning og opplæring av egne ansatte. Hittil i år har vi satt igang 93 klasser, og mer enn 1.500 medarbeidere har deltatt på videreutdanningskurs. Kursinnhold kan selsvsagt variere, men vi tilbyr alt fra lederkurs til rent fagspesifikke kurs.

YIT har videre et høyt fokus på kvalitetsutviklingen i bedriften. "Kvalitetsløftet" er et prosjekt som blir dratt i gang på nyåret. Alle ansatte skal delta på prosjektet, og målsettingen er å løfte kvalitetsnivået på

alle områder i bedriften. For å lykkes med et slikt omfattende prosjekt kreves det betydelig menneskelige og økonomiske ressurser, men utvikling av våre ansatte er et fokus selskapet har valgt å investere i over flere år.

TEKNISK MOTORVEI I TAKET

Herrene Bratteland og Mellemstrand er begeistret for det de kaller den tekniske motorveien i taket:

- YIT har selv utviklet og patentbeskyttet teknologien i merkevaren KlimaTak, et trekkfritt og nærmest lydløst anlegg for ventilasjon og kjøling, og en skjult føringsvei for alle tekniske installasjoner i ett. Med KlimaTak kan all kabling for elektro, tele og data og sentralstøvsuger legges på ett sted, nemlig i taket. Himlingen leveres i flere arkitektonisk utformede varianter. Flere produsenter i Stavanger-regionen er underleverandører til KlimaTak, som blir prefabrikkert i

Trøndelag. Undersøkelser som er gjort i samarbeid med IRIS viser at et "friskt" bygg med et godt innemiljø kan bidra til å løfte produktiviteten hos de ansatte med opp til åtte prosent. Vi har også et samarbeid med ENOVA (statlig foretak som

”At vi går inn i trangere økonomiske tider er en kjensgjerning. Mange bransjer vil måtte forholde seg til situasjonen og innrette seg deretter.

er etablert for å fremme en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon i Norge), og er med på å bevilge økonomiske midler til miljøvennlige og energireduserende byggeprosjekter,

selsvagt i henhold til ENOVAs strenge regelverk.

BRÅSTOPP I BYGGEBRANSJEN?

- "Alle" er bekymret for nedgangstidene, byggebransjen inkludert. Ser dere mange skjær i sjøen i tiden som kommer?

- At vi går inn i trangere økonomiske tider er en kjensgjerning. Mange bransjer vil måtte forholde seg til situasjonen og innrette seg deretter. Spesielt i bransjer der mange ulike firma konkurrerer om de samme prosjektene kan det bli tøffe tak. På noen områder er vi så heldige å kunne tilby egne produkter. Dette er definitivt et konkurransefortrinn, som vi håper å dra nytte av. Organisasjonen vår er bygd for store byggeprosjekt og service. Faktisk kommer rundt 60 prosent av omsetningen vår fra serviceavtaler. På denne bakgrunn mener vi at vi har grunn til å være optimistiske selv i disse tider, sier Rune Bratteland og Erling Mellemstrand.

IRIS har bøkene fulle

Storkommunevisjonen er kommet så langt at hele tre utredninger er på gang. Stavanger følger opp et tidligere bystyrevedtak og bestiller sin utredning, mens Rennesøy kommune også er på hogget og vil ha fakta på bordet om en eventuell storkommune. I tillegg har Næringsforeningen i Stavanger-regionen lagt inn en utredningsbestilling hos IRIS, opplyser International Research Institute of Stavanger på sin nettside 21. november 2008. Fordelen med tre separate utredninger er blant annet at det unngås interessekonflikter. Selv om toneangivende røster innen lokalpolitikk og media mener at

spørsmålene om demokratiaspektet, regional slagkraft, kvalitet på tjenester og kompetansemiljøer er besvart en gang for alle, mener vi det er fornuftig at Stavanger søker etter flere svar om storkommune. Det går blant annet an å se hvordan sentrale vedtak om politibemanning, universiteter og sykehus slår ut overfor storbyene. I praktisk politikk er det en kjent sak at kjøttvekten avgjør hvem som får mest, og skjevfordelingen innen de nevnte statlige områdene gir grunn til å spørre om Stavanger og Sandnes er for små hver for seg, heter det i meldingen.

skape.no
etablerersenteret for Rogaland

Planlegger du å starte egen bedrift?

Skape.no legger ut nye kurs for etablerere på nettet i disse dager.

Sjekk nettsiden vår for mer informasjon: www.skape.no

Skape.no er et samarbeidsprosjekt mellom Rogaland fylkeskommune, Innovasjon Norge, NAV Rogaland, Fylkesmannen i Rogaland, Stavanger-regionen Næringsutvikling, RKK og kommuner i Rogaland

Advokatfirmaet G-Partner AS inviterer til frokostseminar i Stavanger

Din partner i arbeidet for god virksomhetsstyring

1. Varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen

Tidspunkt: 22. januar 2009 kl 08:30 - 10:30
Foredragsholder: Erling Grimstad & Lars Wilberg
Påmelding til: lw@g-partner.no med navn og kontaktinformasjon
Tema: Varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen

2. Innkjøp og økonomisk kriminalitet

Tidspunkt: 26. januar 2009 kl 08:30 - 10:30
Foredragsholder: Kristian Dahle Trygstad
Påmelding til: lw@g-partner.no med navn og kontaktinformasjon
Tema: Innkjøp og økonomisk kriminalitet

Vi inviterer til en meningsfull og engasjerende start på dagen med fokus på to aktuelle tema. Seminarene arrangeres i Rosenkildehuset (Nedre Strandgate 11 A) i Stavanger. Enkel frokostservering. Se www.g-partner.no for ytterligere informasjon. Vel møtt!

Advokatfirmaet G-Partner AS Oslo/Stavanger, www.g-partner.no, Sentralbord 970 90 100, E-post: post@g-partner.no

trad : jazz

STAVANGER

22. 23. 24. 25. januar 2009

— festivalen som varmer i januar!

www.tradjazzweekend.no

Urban Sjøfront “Borgen”

Elegante kontorlokaler sentralt i Stavanger

Adresse: Kvitsøygata 15,
Stavanger

Byggetrinn 1:

Utleieareal: ca 500 kvm + 200 kvm

Type lokaler: Kontor

Standard: Høy standard

Overtakelse: Q4 2008 / umiddelbart

Byggetrinn 2:

Utleieareal: ca 4000 kvm

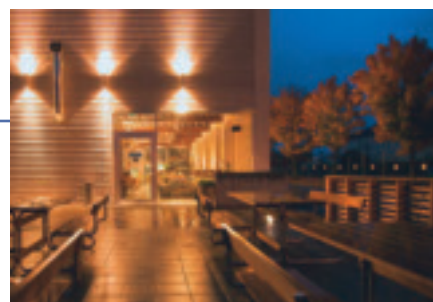
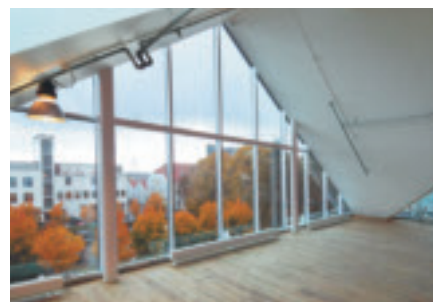
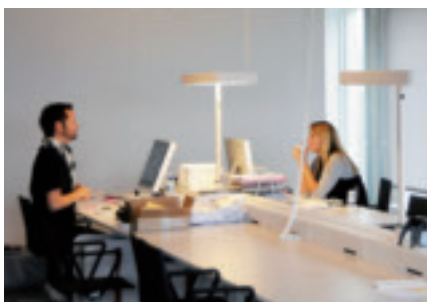
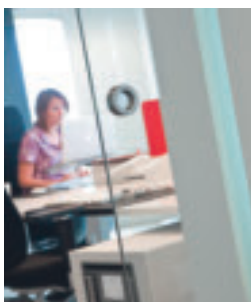
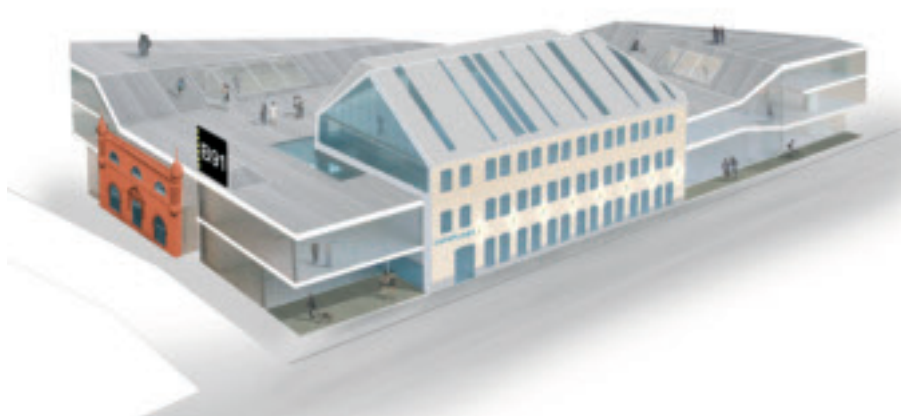
Type lokaler: Kontor / butikklokale

Standard: Høy standard

Overtakelse: Q2 2010

Parkering: På tilstøtende område

www.borgen15.no

Arne Hatløy i Matsafari tilbyr næringslivet mat og naturgleder i Stavanger-regionen.

afari satser på økoturisme

Rogaland har fått sin første godkjente økoturismebedrift: Matsafari.no.

Tekst: Trude Refvem Hembre
Foto: Matsafari/Naturguide

I Norge er det kun ti bedrifter som kan smykke seg med tittelen "Godkjent Norsk Økoturisme". Matsafari er den eneste av disse som holder til i en by.

HVA ER MATSAFARI?

Matsafari ble etablert av gründer og Stavanger-kokk, Arne Hatløy (37), i mars 2007. Han skreddersyr arrangementer innen teambuilding og blåturer i kombinasjon med naturopplevelser. Dermed får deltakerne en reise både i nærmiljøet og i gastronomien.

- Jeg har et godt samarbeid med Stavanger Turistforening og benytter Turistforeningens hytter når de er ledige. På de fleste oppdragene samarbeider jeg med Natur-guide som drives av Pål Jacobsen og Marianne Stokkeland, forteller Arne Hatløy. Natur-guide har knyttet til seg et nettverk av guider som de benytter på turene. De tilbyr aktiviteter basert på tema innen kommunikasjon og samarbeid.

BRUK AV BYNÆR NATUR

I 2008 arrangerte Matsafari til sammen 27 turer sammen med Natur-guide. Kundene er små og store bedrifter i Stavanger-regionen og turene går til nær-området som jærstrendene, Lysefjorden, fjellheiene i Sirdalen og Ryfylke. Maten lager kokken av lokale råvarer og produkter. - Alt kjøtt får jeg levert fra slakter Idsøe, brød fra Ostehuset, ost fra Voll og juice fra Lervik. Kort sagt kortreist mat, sier Hatløy og fortsetter: - Dette ligger også i konseptet til økoturisme, nemlig at vi i størst mulig grad skal bruke lokalproduert mat slik at verdiskapningen skjer lokalt.

HØY TRIVSELSFAKTOR

Arne Hatløy er bevisst på at turene skal legge til rette for kommunikasjon mellom mennesker. - Det tror jeg ikke vi trenger å reise langt for å oppnå, men med fokus på mulighetene i vårt nærmiljø kan del-

Matsafari skreddersyr arrangementer innen teambuilding og blåturer i kombinasjon med naturopplevelser.

takerne få en flott opplevelse og unngå miljøforurensende flyreiser og venting på flyplasser. Det tror jeg kan bli enda viktigere i tiden framover, fordi finanskrisen vil bidra til at folk blir mer kostnads- og miljøbevisste, sier Hatløy.

HVORDAN FÅ ØKOTURISME-GODKJENNING?

Gjennom en prosess med søknad, besøk av kontrollør og utviklingstiltak må en tilfredsstille en lang rekke krav. Kravene spenner vidt fra bruk av lokale råvarer og mattradisjoner, begrenset motorisert ferdsel, minimal forstyrrelse av dyreliv, kjennskap til lokal naturkultur og verneverdier via bruk av fornybare energikilder, gjenbruk av møbler og utstyr til strukturert opplæring i økoturisme og avgivelse av klimaløftet. Det å bli godkjent økoturismebedrift er et kvalitetsstempel for bedriftene som har tilfredstilt mer enn 100 krav i den nasjonale merkeordningen for økoturismebedrifter.

LOKAL VERDISKAPNING

Den norske ordningen eies av Innovasjon Norge. Matsafari har fått Etablererstipend fra Innovasjon Norge. Audun Rake, assisterende direktør i Innovasjon Norge Rogaland, mener at Matsafari er en sentral del av reiselivsnæringen og representerer en nisje som hører til i matklyngen på Ullandhaug.

- Matsafari er lokalt, ekte, miljørettet og gir lokal verdiskapning, sier Rake.

MATSAFARI

Daglig leder: Arne Hatløy
Antall ansatte: 1
www.matsafari.no

Matsafari er bevisst på at turene skal legge til rette for kommunikasjon mellom mennesker.

HVA ER ØKOTURISME?

Økoturisme er berikende natur- og kulturopplevelser, tilrettelagt av ansvarlige reiselivsbedrifter med omsorg for sine gjester, miljøet og det lokalsamfunnet de er en del av. Økoturisme er både et konsept og en markedsnisje, og har eksistert i verden de siste 15-20 årene. Økoturismebedrifter skal ha det høye kvalitetsnivået og miljøprofilen som markedet forventer av ØKO-bedrifter. Norsk økoturisme utgjør ca sju prosent av det globale markedet. Norsk Økoturisme: www.ecotourism-norway.org

Sparetider

Berling Grande er datter av generasjonen som vokste opp i etterkrigstiden, og har fått mange sparetips automatisk i oppveksten. De hadde sparesusj og vedfyring, og Berling Grande tror oppdragelsen er avgjørende for holdninger til strømbruk.

–Ettersom vi har god tilgang på billig vannkraft, er det ingen grunn til at strøm skal være så dyrt. Strømleverandørene tjener seg søkkrike ved å følge det europeiske markedet, mener hun.

Berling Grande til Aftenposten 19. november 2008

Som norrrmalt!

Festen kan begynne. I natt ble Beaujolais Nouveau sluppet løs på festdeltagere verden over. Hvordan er vinene? I Oslo har Brasserie France holdt stilen, og i likhet med alle foregående år ble det stor fest. Akkurat et sekund over midnatt ble de første flaskene åpnet til musikk av Fou Rire som er inspirert av Django Reinhardt!

Tom Martinsen i DN 19. november 2008

Crises and conventional wisdom

Crises often refute conventional wisdom, and this one reveals that the underlying strength of the American economy remains impressive. The World Economic Forum still rates the American economy as the world's most competitive, owing to its labour market flexibility, higher education, political stability, and openness to innovation.

Joseph H. Nye, The Jordan Times, November 11, 2008

Krise på kinesisk

På kinesisk består ordet krise av to tegn. Det ene står for fare og det andre for muligheter. *Johann Fitzgerald Kennedy (1917 – 1963) amerikansk politiker og president*

Når det uventede inntreffer

Man skal aldri la en krise være forgjeves. *Fareed Zakaria, redaktør Newsweek, i SA 2. desember 2009*

Nei takk til provokasjoner

– Det er selvsagt et tankekors, men mange av disse stand uper lever av events- og bedriftsjobber. Da kan du ikke være spesielt krass politisk eller religiøs. Bedrifter er ganske enkelt ikke interessert i å hyre inn en samfunnskritisk stand uper, de ønsker en kveld hvor de ansatte skal kose seg og le godt, sier Torkelsen. Han savner den provoserende aktøren, en ung Ole Paus, den gangen da publikum ble røsket opp fra setene sine av meninger.

– Jeg savner stand upere som kan gå på sak, ikke bare på person. Men samtidig, vi får de humoristene som samfunnet tillater. Vi lever i et samfunn som er ekstremt egosentrisk, sier han.

Per Inge Torkelsen til Aftenposten 22. november 2008

Gjengangere

TV-debattene til Viggo Johansen, Trude Teige og Arill Riise sliter med seeroppslutningen.

– Det er mye de samme folkene som diskuterer de samme temaene innenfor de samme rammene. Sånn har det vært veldig lenge, og jeg tror ikke seertallene øker før noen lager debattprogram som er litt annerledes, sier Barth-Nossum.

Medierådgiver Beate Barth-Nossum til Dagbladet 23. november 2008

Forskning om forskning

Norsk forskning er et felt fullt av paradokser. Mens norske forskere både finansieres, publiseres og siteres mer enn noen gang tidligere, er det flere forskere som beskriver tilstanden ved sine egne institutter og forskningsinstitusjoner som preget av «undergangsstemning og oppløsningstendenser». Dette misforholdet er noe av bakgrunnen for at Walløeutvalget nå forsøker å foreta en uavhengig undersøkelse av tilstanden i norsk forskning. – Vi har fått et nytt klaseskille i norsk forskning, mellom dem som tilhører en del prestisjeinstitusjoner og de nye SFF-ene (sentre for fremragende forskning, en slags prestisjeprosjekter tilknyttet enkelte forskningsinstitusjoner, journ. anm.). De som faller utenfor disse ordningene, er dårligere stilt enn de var tidligere. *Klassekampen 21. november om resultatet av Det Norske Videnskaps-Akademis rapport «Evne til forskning. Norsk forskning sett innenfra».*

Hvem er "folkeviljen"?

Det er ikke vanskeleg å seia seg samd med mange av desse synspunkta. Men det som kan fortøna seg som sjølvsaugt frå direktørkontoret, er langt frå like enkelt for politiskarar som må ta omsyn til mange andre moment, ikkje minst folkeviljen. Den er dei tre grunderane langt mindre opptekne av. *Leder i Jærbladet 10. november om jærgründere som ønsker kommunesammenslåinger*

Mene det, ville det, men .....

Det var et plaget bystyre som tirsdag kveld sa ja til finansieringsplanen for Ryfast. Selv de som stemte for finansieringsplanen var sterkt kritiske til prosjektet.

Sandnesposten 11. november 2008

Medaljen baksida

Med Ryfast vil mykje av kontakten over Høgafjorden bli broten. Ryfast er viktig for Stavanger, men ikkje for Sandnes. Fylkeskommunen sin økonomiske Ryfastgaranti kan dessutan føra til at andre vegutbyggingar som er viktige for Sandnes, må

nedprioriterast.

Leder i Strandbuen 31. oktober 2008

Troens papirkurv fylles stadig opp av sammenkrøllede forlatte sannheter

mange av dem så sanne

at folk ble brent på bålet

hvis de fornektet dem

Sigvard Marnburg, tidligere kjøpmann, maler, tegner og lyriker i boken Undring, Stavanger 2008

Ny global energiøkonomi

– Bilindustrien må få klarhet på bordet når det gjelder pengene. Beskriver de en bilindustri som er fokusert på ombygging, og forstår de at vi er i ferd med å få en ny, globalt konkurransedyktig energiøkonomi? sa den påtroppende presidenten på pressekonferansen.

– Det er en slik plan alle ønsker å se. Når vi ser planen, er vi i stand til å forme en assistanseplan som gir mening, sa Obama.

Påttroppende president i USA, VG 25. november 2008

Slitesterke ord

Thi de visste jo alle hvor underlig det har seg med folk, som er født i fine klær. De blir i dem, hvordan det så går.

Alexander L. Kielland i Fortuna, roman 1884

Et hjem for Aslak?

Stavanger bør finne sin egen modell for et litteraturhus – det har vi innhold nok til å fylle – men etter vår mening må det settes av en egen bygning til formålet. Sølvberget-staben gjør en svært god jobb med å fylle kulturhuset med godt innhold, men et litteraturhus blir lettere å få øye på i enhver forstand hvis det bygges opp som en egen institusjon.

Utfordring blir å gjøre huset så bra at Aslak Sira Myhre flytter hjem for å stå for driften.

Leder i Rogalands Avis 25. november 2008

La oss ta navnestriden først

– Før var litteraturmiljøet i Stavanger samlet i én person, Odd Noreger. Skal vi sette et navn på en nytt hus, er Odd Noreger vel så aktuelt som Alexander L. Kielland.

Aslak Sira Myhre til Rogalands Avis 29. november 2009

UiS – resultatbasert finansiering

Altså – kuttene skyldes i stor grad at fakultetets egne forskere har fått publisert færre artikler og at færre studenter har bestått eksamen, ifølge direktøren. – Hadde Universitetet hatt mer penger, kunne vi selvsagt gitt fakultetene midler til å kompensere for svakere resultater. Men vi har en resultatbasert finansiering, og det skal vi ha, sier Ramvi.

Universitetsdirektør Per Ramvi til SA 27. november 2008.

Stavanger og Sandnes med i "Framtidens Byer"

Alle de 13 byene som i februar fikk invitasjon til å delta i programmet "Framtidens byer", har svart at de ønsker å være med, opplyser bladet Plannytt, utgitt av Miljøverndepartementet i nr 1/2008. Dermed har byene uttrykt at de sammen med staten og lokale og regionale parter vil gjøre en ekstra innsats for å få ned klima-gassutslippene og forbedre bymiljøet. Invitasjonen er en oppfølging av klimameldingen. Hovedmålet er å redusere de samlede klimagassutslippene fra vegtransport, stasjonær energibruk, forbruk og avfall i de største byområdene. Det skal også gjennomføres tiltak for å møte framtidige klimaendringer. Samtidig må byene fortsette å utvikle et godt miljø, bedre helse for bebo-

erne og gode utviklingsmuligheter for næringslivet. Byene har gjennom sin tilbakemelding signalisert at de har intensjoner om å dekke hele bredden av tiltak for å redusere utslippene og å ta i bruk nødvendige virkemidler, også restriktive, for å oppnå målene. Miljøverndepartementet, som leder arbeidet med Framtidens byer, har sammen med Samferdselsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Kommunenes Sentralforbund gått gjennom søknadene og kommet til at alle de 13 byene skal få tilbud om å delta. Disse er Oslo, Bærum, Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Handelsstedet Ramsvig på Sjernerøy er håndplukket...

Innovasjon Norge har "håndplukket" 15 steder i Norge for årene 2009 og 2010 for kurs, konferanse og ledersamlinger. Ramsvig er ett av disse – sammen med bl.a. Peer Gynt-Gården i Oppland, Kongsvold Fjeldstue i Sør-Trøndelag og Ringnes Gård og Harahorn - begge i Buskerud,

MED KONGELIGE PRIVILEGIER FRA 1787

4170 Sjernerøy. Telefon 51 71 02 50. Mobil 480 33 000. E-post: post@ramsvig.no www.ramsvig.no

Rom ledig

... for dine konserter, show og sånne ting!

IMI FORUM

- en salig stund uten like

Gunnar Warebergsgate 15 • 4021 Stavanger • Tel: 51 84 21 85 • Fax: 51 84 21 61 • www.imiforum.no

Neste møte kommer til å gå på engelsk, håper det går greit for deg?

NEI NEI NEI!!!
#@%?!*!*\$

JADA, DET ER IKKE
NOE PROBLEM...

Learn to speak with confidence

Now also in Stavanger!

Berlitz

☎ 23 00 33 60
www.berlitz.no

Pål Jacob Jacobsen

Stavanger-regionens Europakontor
 pal@onemarket.be
 www.one-market.org

Nordsjøen står svakt politisk i EU

To av de europeiske havene er i skuddet – Nordsjøen er derimot i en politisk bakevje.

For den dynamiske franske presidenten Sarkozy har Middelhavssamarbeidet lenge stått høyt på agendaen. Som formannskapsland har Frankrike hatt muligheter til å prioritere en økt satsing på Middelhavsunionen, og dette er nå blitt en del av EUs politikk. Dette ikke pga de vakre strendene, men fordi Middelhavslandene har store felles utfordringer når det gjelder miljø, energi, immigrasjon og politisk stabilitet. Første skritt i programmet blir store solenergiutbygginger i Nord-Afrika og økt gassforsyning til EU fra Afrika. Når europeiske kommuner, med Stavanger som aktør, samler seg for å bidra til fredsprosessen i Midtøsten, så er det Middelhavsunionen som er den nye motoren.

Østersjøen har også store utfordringer. De har i tillegg mange hovedsteder i regionen, og dette har alltid gitt dem en viktig politisk og økonomisk posisjon. EU utvikler nå en ny Østersjøstrategi som kan gi regionen nye overstatlige samarbeidsformer som kan bli modell for andre

regioner i Europa. Denne institusjonelle innovasjonen kan bli interessant å følge. Her er det Sverige som har EU-formannskapet i andre halvår 2009, som trykker på.

Nordsjøen derimot hører man lite om. Her er ingen hovedsteder, danskene fokuserer på Østersjøen som har mer penger, og Skottland, Vest-Norge og Island mangler politisk tyngde.

En økt interesse for Barentsregionen, store strategiske europeiske prosjekter som Nordlig Maritim Korridor (koordinert av Rogaland Fylke), økt interesse i EU for Arktisk/Barentsregionen og en rask EU-tilnærming fra Island gir Nordsjøen/Norskehavet et bra momentum for å få større plass på det europeiske politiske kartet.

For å få dette til, må regioner og byer rundt Nordsjøen øke sitt nærvær og sin lobbyvirksomhet for Nordsjøen, både i Brussel og hovedstedene.

Stor eksport av opprinnelsesgarantier for fornybar kraft

Statnett har så langt i år utstedt opprinnelsesgarantier fra fornybar kraft tilsvarende 89 TWh. Opplyser Statnett på sin nettside 19. november 2008. Dette er en betydelig økning fra året før. Volumet i 2009 forventes å bli ca 105 TWh. Det er 480 kraftstasjoner og vindmøller som er godkjent for utstedelse av opprinnelsesgarantier, ca. 90 % av den totale fornybare produksjonen i Norge. 60 % av alle opprinnelsesgarantier fra fornybar kraft som ble utstedt i Europa kom fra Norsk kraftproduksjon. Salget av opprinnelsesgarantier

har økt. Hittil i år er 25 TWh omsatt i Norge, mens 45 TWh er eksportert til Europa. Eksporten i år har i hovedsak gått til Tyskland, Belgia, Nederland, Finland, Sverige og Østerrike. (En opprinnelsesgaranti kan utstedes for elektrisk energi som er produsert ved bruk av fornybare energikilder. Med opprinnelsesgaranti kan kraftprodusenten dokumentere at bedriftens kraftforbruk ikke forurenser, verken i form av CO₂-utslipp eller kjernefysisk avfall.)

Møter i Næringsforeningen januar 2009

Fredag 09.01.2009

Aksjeåret 2009

Kl. 11:00 - Kl. 13:00

Rosenkildehuset

Næringsforeningen har igjen gleden av å invitere til vårt årlige møte om kommende aksjeår. Dette er et populært møte, så vær tidlig ute med å melde deg på!

13.01.09

Årets bedrift i Randaberg

Kl. 11:00 - Kl. 13:00

Randaberg kommune deler ut prisen Årets bedrift i Randaberg.

Vi besøker vinneren av prisen for 2008. Prisutdeling ved ordfører i Randaberg kommune, Tone Tvedt Nybø.

16.01.09

Mental trening i sport og ledelse

Kl. 11:00 - Kl. 13:00

Rosenkildehuset

Næringsforeningen har gleden av å ønske velkommen til lunsjmøte med Finn Havaleschka, grunnlegger av HR-huset Garuda og leder av Garuda Research Institute i Århus. Han er forfatter av flere bøker om ledelse og lederutvikling.

20.01.09

Frokostseminar om samfunnsansvar i leverandørkjeden

Kl. 08:30 - Kl. 10:30

Rosenkildehuset

Det blir stadig viktigere for både omdømme og lønnsomhet at næringslivet tar samfunnsansvaret sitt på alvor. På dette frokostseminaret gis det nyttige råd og tips om hvordan dette kan gjøres i praksis.

21.01.09

Gunnar "Kjakan" Sønsteby: Samhold og innsatsvilje

Kl. 11:00 - Kl. 13:00

Rosenkildehuset

Krigshelten Gunnar Sønsteby er Norges høyeste dekorerte borger. Nå er han aktuell med ny bok.

23.01.09

STAVANGER SOM EXPO-BY

Kl. 11:00 - Kl. 13:00

Rosenkildehuset

Næringsforeningen, i samarbeid med Melvær&Lien Idé-entreprenør, inviterer til møte for å kartlegge vilje og muligheter for at Stavanger-regionen kan bli vertskap for en verdensutstilling.

27.01.09

Strategisk nærings-samarbeid med Sirdal

Kl. 12:00 - Kl. 17:00

Rosenkildehuset

Sirdal er en kommune med store ressurser i form av fantastisk natur, gode muligheter for idrett og rekreasjon, store kraftinntekter og dermed gjennomgående høy standard på det kommunale tjenestetilbudet.

28.01.09

Hvordan lykkes i Kina?

Kl. 11:00 - Kl. 16:00

Rosenkildehuset

På dette halvdagsseminaret blir det gitt førstehåndsinformasjon og erfaringsdeling om forretningsmuligheter i et av verdens største og hurtigst voksende markeder. Orientering om handel med og produksjon i Kina ved bla Ove Nodland, Nordic Industrial Park.

29.01.09

Status og framtidsutsikter på Norsk sokkel

Kl. 09:00 - Kl. 13:00

Rosenkildehuset

Målsettingen med møtet er å få sentrale aktører i bransjen til å kommentere og vurdere framtidsutsiktene i bransjen på kort og lang sikt. Per november var investeringer på sokkelen for 2009 estimert til NOK 145 milliarder.

29.01.09

Stjernetreff

Kl. 18:00 - Kl. 21:00

Rosenkildehuset

Stjernetreffene er et initiativ fra Næringsforeningens ressursgruppe for gründere, og det er lagt vekt på tid til mingling, erfaringsutveksling og nettverksbygging blant deltakerne. Dette er kvelden du ikke bør gå glipp av hvis du ønsker å mingle som "profesjonell" eller lære mer om vin. To kunstnere på hver sine områder deler sine kunnskaper om det å opptre som profesjonell forretningsaktør med glass i hånden. Skikk og bruk-spesialist Reidar Helliesen vil dele kunnskaper om små og viktige finesser rundt bla. skjenking og vinglassets beskaftenhet. Deretter blir det vinsmaking av amerikanske viner med vin- og matkunstner Craig som foredragsholder.

30.01.09

Lederskolen: Ledelse, makt og mening

Kl. 1100 - Kl. 1300

Rosenkildehuset

Årets lederskole starter med samme tema som prinsesse Mette-Marit studerer ved Bedriftsøkonomisk Institutt i år. Det handler om nye perspektiver for å se hva som skiller store ledere fra middelmadige. Rett og slett hva "makt og mening" innebærer i praksis.

Matfylket: Norsk kvalitetsmat til Europa

Antallet norske matprodukter som tilbys til Europa skal økes de neste fem årene, skriver Rogalands Avis 22. november 2008. I 2007 fikk Rogaland et Norwegian Centre of Expertise (NCE) innen industriell gastronomi, kalt NCE Culinology. Visjonen er å ta en tydelig posisjon i norske og europeiske markeder for kvalitetsmat og differensierte produkter. 25 aktører er med som partnere, både bedrifter, det offentlige og forskningsmiljø er med. Budsjettet er på 35 millioner kroner fram til 2010. Prosjektet kan så forlenges fram til 2017. Ett av

de første råvarene det sees på er lam. – Vi skal se på hvilke muligheter lam har og hva som skal til for å få økt satsing på lam. Det bør være et internasjonalt potensial for lammeprodukter, sier daglig leder Anne Siri Høiland i ekspertsenteret for industriell gastronomi, NCE Culinology på Ullandhaug. Målet er å få prosjektet om lam i gang i januar. Visjonen vår er å løfte produksjonsmiljøet i Rogaland og norsk matproduksjon til et toppnivå innenfor de europeiske markedene de neste 10-15 år.

Bjørn Kvalsvik Nicolaysen

Bjørn Kvalsvik Nicolaysen har arbeidd ved Universitetet i Bergen og Université March Bloch i Strasbourg. Han arbeidde 1996-98 med kunst- og kulturformidling ved HiS og har vore professor i lesevitenskap ved Universitetet i Stavanger (tidl. HiS) sidan 2002. M.a. leiar for mastergradsprogrammet i lesevitenskap og Literacy Studies.

Naboens fest? Eller gjens(tr)idig nytte?

Kulturbyåret har visseleg gjort inntrykk i Stavanger og i Sør-Rogaland. Men ein skal ikkje lenger enn til Haugesund eller Kristiansand før folk trekkjer på skuldrane og oppfattar det heile som ein stor lokal festival – grei nok så lenge naboen ikkje forstyrrar for mykje. Det var elles å vente at Oslo-media skulle ta ein overberande tone gjennom heile året, dei viser seg jo stort sett mildt forundra til det meste som skjer utanfor hovudstaden.

At ein i Paris, der mest kvar intellektuell skal diskutere utviklinga i europeisk kultur, jamvel mellom nordmenn og norskselskande ein kan møte på Sjømannskyrkja eller den norske klubben i London, stort sett møter folk som aldri har merkt seg at det skulle ha vore nokon kulturhovudstad i Stavanger, seier likevel sitt om at heller ikkje med full støtte frå den norske staten, heile EU og omland og med søsterstatus for Liverpool, har Stavanger makta å markere eit særpreg utetter i kultursatsinga.

Noko av grunnen kan vere at såpass mykje, også av dei vel-lukka arrangementa, har vore lånte (rettare, dyrt innleigde) fjør. Sjølv har eg som mange andre hatt glede av mange profesjonelt skapte, ja nyskapande einskildframføringar og omfattande program. Jon Fosse er jo både frå regionen og verda, og det var ein genistrek å få honom til å gjennomføre "Eventyr i landskap" med "Desse augo". Her fekk ein eitt døme på at gjennom dialog om grunnlag og målsettingar, der kunstnar/kulturarbeidar får svare på ei utfordring, kan frambringe noko særmerkt.

Slik var noko av grunntanken attom planlegginga til Mary Miller, at det skulle oppstå utvekslingar, nye idear og nye prosjekt. Spørsmålet er om ho (og andre) verkeleg analyserte det nasjonale og regionale grunnlaget godt nok, då ho i The Guardian i fjor vinter omtala Stavanger som ein småby med for dårleg kvalitet i det lokale kulturlivet. For å halde oss til litteraturen: noko av den mest nyskapande litteraturen er i dag skapt av folk på eller frå det sørlege Vestlandet. Såleis er det all grunn til å tru at stavangerguten, poeten, novellisten og essayisten Øyvind Rimbereid kjem til å gje eit like sterkt inntrykk i verdslitteraturen som Jon Fosse, etter kvart, sjølv om svært få menneske i Stavanger enno ser ut til å vite kven han er. Men var ikkje

meininga, då, ut frå den opphavlege søknaden som dei vart så begeistra for i Brüssel, at litteratur, musikk og biletkunst med basis i regionen skulle ha ein særleg plass i Kulturbyåret?

Norske komponistar har vi høyrte relativt lite til, både klassikarar som Fartein Valen som ein gjerne skryt av (men som er rekna som "vanskeleg") og dei fleste nye, skjont det har vore mykje musikk. Ja, mykje biletkunst også, men det burde vore eit varsko at ein så viktig kunstskegjonar som Trond Borgen åttvara sterkt mot overstyring. For kva har eigenleg hendt, i ein region der sterke bedriftskunstforeiningar alt har ei sterk påverknadskraft overfor det som kan seljast og stillast ut av biletkunst – har Kulturbyåret ført med seg nye hegemoni, så å seie klare rammer (pun intended!) som biletkunstnarane er blitt, vil bli pressa inn i? Sidan spørsmålet ikkje ser ut til å ha kunna bli reist, er det all grunn til å stille det.

Dermed også kva det er av varig verdi som er skapt. Korleis skal dei lokale organisasjonsformene, offentlegheita, eventuelle samarbeidsformer som har oppstått mellom ulike delar av samfunnet, haldast vedlike, ikkje minst den kritiske dialogen?

I internasjonal kultursosiologi er det vanlegare og vanlegare å ta utgangspunkt i kultur som grunnlag for sjølv skapingsevne og organisasjonsformene i økonomisk og sosialt liv. Vi har jo elles i det siste sett litt av kva visse kulturformer kan føre med seg i næringslivet. Men det vil også seie at kulturproduksjonen, både som artefakt og som praksisformer og handlingsmønster, pregar haldningar og handlingsrom. Diskusjonen om kva som er verdfullt og nyttig, er såleis sjølv grunnlaget for at vi har kulturutvikling. Kan dette medvitte berast vidare, har Kulturbyåret likevel gjeve noko varig til Stavanger-regionen.

Rasmus Kvasheim

Hvor attraktiv er egentlig vår region?

En ting er sikkert i disse uforutsigbare tider, og det er at året 2008 kommer til å sette dype spor etter seg når historien skal skrives. Selv om statsfinansene i Norge fremdeles er i beste velgående og arbeidsledigheten på et lavt nivå, så har 2008 gitt oss større utfordringer enn de fleste av oss liker.

Svingningene på verdens aksjebørser og utviklingen innen oljepris og rente- og valutamarkedene, kan analogt sammenlignes med de utfordringene som et stormsenter i Nordsjøen stiller til godt sjømannskap for alle i maritim sektor. Drar vi så analogien til vårt regionale næringsliv så betyr det i klartekst at vi sjelden er blitt stilt overfor så store faglige utfordringer. Dette vil engasjere alle, fra den enkelte medarbeider i bedriftene til ansvarlige i styrene.

KAFFEN I VRANGSTRUPEN

I uken før jul fikk jeg nærmest morgenkaffen i vrangstrupen. Stavanger Aftenblad meldte at Telemarksforskning, ved Knut Vareide, nylig har avsluttet en attraktivitetsstudie som rangerer de mest attraktive regionene i Norge. Stavanger-regionen oppnår i denne undersøkelsen en 72. plass, og plasserer seg milevis fra de mest attraktive regionene i Norge som er Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Skalaen går helt til 83 slik at der er hele 12 andre regioner som er dårligere stilt enn oss.

Nå er det selvfølgelig mange måter å tilnærme seg denne type undersøkelser på. Den ene er å angripe den faglige og metodiske delen og distansere seg fra resultatet. En annen, og vesentlig mer offensiv og lærende tilnærming, er å erkjenne det interessante i undersøkelsen og med offensiv jærsk energi og skaperevne vurdere hva vi kan lære av tilbakemeldingen. Å nok en gang bli kåret til beste region i næringsutvikling er både gledelig og viktig, men blir litt skadeskutt når barometeret så til de grader "slår bena under oss" på viktige attraktivitetsfaktorer.

FORBEDRINGSPOTENSIAL

Jeg er sikker på at dersom undersøkelsen kun retter seg mot oss som er over femti år og som snakker en av dialektene i Rogaland, så ville resultatet helt klart blitt vesentlig mer akseptabelt og gjenkjennende for oss, men det ville jo ikke vært en særlig nyttig undersøkelse.

Det interessante er at undersøkelsen vekter målgruppene i ungdomsegmentet og tar utgangspunkt i at de fleste av oss er særlig modne for flytting i to livsfaser – enten etter endt videregående utdanning eller ved etablering av familie. Vår region har i denne sammenheng en vesentlig mer redusert attraktivitet enn hva vi selv opplever. Jeg tror at vi klart overvurderer kvaliteten i våre regionale bo- og oppvekstvilkår, og at vi på dette området har betydelig potensial for forbedring.

Etableringen av Universitetet i Stavanger har neppe fått tid på seg til å påvirke denne undersøkelsen i positiv retning, så der har vi en god faktor som kan hjelpe oss ved neste korsvei. Vårt ambisjonsnivå bør klart være å bli den mest attraktive regionen i Norge, og det betinger en koordinert strategisk regional satsing i årene framover. Vi har derfor alle mye godt arbeid foran oss.

Vi i Næringsforeningen vil sørge for at Telemarksforskning, ved Knut Vareide, inviteres til Rogaland for en konstruktiv gjennomgang og bearbeidelse av undersøkelsen. Det blir en av mange interessante utfordringer i 2009.

Jeg takker for et meget godt samarbeid gjennom året og ønsker dere alle med familier en riktig god jul og et kvalitetsmessig godt nytt år!

Elisabeth Trædal

Account Manager
i Berlitz Language
Services

Elisabeth Trædal er ansatt som Account Manager i Berlitz Language Services. Hun har bl.a. psykologi i fagkretsen sin og har lang erfaring fra salg og kundepleie. Elisabeth Trædal vil få

ansvar for å bygge opp kontoret i Stavanger-regionen.

Kjell Arne Hoff

Patentingenør
hos Håmsø
Patenbyrå ANS

Kjell Arne Hoff (51) er ansatt som patentingenør hos Håmsø Patentbyrå ANS. Han kommer fra Skretting Aquaculture Research Centre der han har vært forsker innenfor fiskehelsepro-

dukter og leder for Avdeling for førteknologi.

Han hadde også ansvar for Skrettings patentportefølje. Hoff har en doktorgrad i mikrobiologi fra Universitetet i Bergen. Hos Håmsø vil han spesielt arbeide med patenter relatert til akvakultur, biologi, medisin og bioteknologi.

Christian Scheen

Markedsansvarlig
for Stavanger-
kontoret i Right
Management

Christian Scheen er ansatt som salg og markedsansvarlig for Stavanger-kontoret i Right Management. I tillegg har han rollen som kommunikasjonsdirektør for Right Management i

Norden. Christian har lang erfaring fra rekrutteringsbransjen og har tidligere blant annet jobbet som leder for rekruttering til faste stillinger i Manpower USA og i Manpower Norge. Right Management er et søsterselskap av Manpower i Norge og han ble tiltrukket av Right Management spesielt fordi selskapet står seg i både oppgangs- og nedgangstider. Dette ved å levere tjenester både innen organisasjonsutvikling, leder-, team- og medarbeiderutvikling, samt bistand ved nedbemanningsprosesser, karriereomstilling og endring. Han kan bekrefte at det er høy aktivitet om dagen og økende behov for deres tjenester.

Nick Sims

Grafisk designer i
Melvær&Lien Idé-
entreprenør

Nick Sims er ansatt som grafisk designer i Melvær&Lien Idé-entreprenør. Sims er en av Englands beste nyutdannede designere, og ble oppdaget av selskapet da arbeidene hans ble vist på D&AD New

Blood, en avgangsutstilling med de beste studentene i England. Nick Sims har en BA (Hons) in Graphic Design fra Nottingham Trent University.

Bethi Dirdal Jåtun

Markedsrådgiver
i LOKOMOTIV
MEDIA, Bryne

Bethi Dirdal Jåtun er ansatt som markedsrådgiver i LOKOMOTIV MEDIA, Bryne, fra 15. oktober 2008. Hun har tidligere jobbet i NORADs informasjonsavdeling, som informasjonssjef i

Misjonsalliansen og kommer fra stillingen som kolleksjonsansvarlig i tekstilfirmaet TCC as. Av utdannelse har hun i tillegg til journaliststudier diplomøkonomstudiet, med spesialisering i informasjon og samfunnskontakt, fra Norges Markedshøgskole, BI.

Olav Oftedal

Driftsleder for
lastebil i Svipp AS

Olav Oftedal (48) er ansatt som driftsleder for lastebil i Svipp AS. Han får ansvaret for 25 lastebiler i tillegg til innleide i segmentet. Olav kommer fra stilling som koordinator hos Brdr. Håland AS

hvor han har vært i 10 år. Olav har bred erfaring som sjåfør og innen logistikk og bildrift. Med Olav på plass har Svipp igjen komplettert teamet på kjørekontoret og med fullt fokus på effektiv og rasjonell drift leverer vi solide logistikk-løsninger for våre vel 1.400 kunder!

Marianne Fedde Lilland

konseptutvikler i
Melvær&Lien

Marianne Fedde Lilland er ansatt som konseptutvikler i Melvær & Lien. Hun er utdannet innen Service Management, industri-design og pedagogikk. Fedde Lilland har tidligere vært reiselivssjef

på Hovden, hun startet opp og utviklet Kilroy Travels i Stavanger og har undervist i Ungt Entreprenørskap. I Melvær&Lien Idé-entreprenør skal hun hjelpe kundene med å styrke sine beste sider og utvikle seg på nye områder.

Fredrik Jebsen Bråten

Seniorkonsulent
i Right
Management.

Fredrik Jebsen Bråten

er ansatt som seniorkonsulent i Right Management. Fredrik er utdannet cand.phil. med hovedfag i filosofi. Hans kjerneområde er kommunikasjon og formidling. Siden 2001

har han jobbet med argumentasjon og retorikk ved Universitetet i Bergen. Fredrik er særlig opptatt av hvordan god kommunikasjon og formidling påvirker arbeidet i organisasjoner. Fredrik har kompetanse på hvordan du gjennomfører "den vanskelige samtalen", konflikthåndtering og kommunikasjon i team eller ledergrupper. Fredrik er en positiv og engasjert konsulent.

Ola Saua Førland

Mulighetsutvikler
i Stavanger-
regionen
Næringsutvikling

Ola Saua Førland er ansatt som mulighetsutvikler i Stavanger-regionen Næringsutvikling AS. Førland kommer fra stillingen som seniorkonsulent i Asplan Viak Stavanger. Førland

er utdannet cand. merc. i internasjonal virksomhetsøkonomi fra Aalborg Universitetssenter. Han har også arbeidet ved Fylkesarbeidskontoret i Rogaland og ved Arbeidskontoret i Sauda.

I Stavanger-regionen Næringsutvikling vil Førland arbeide med bl.a. storbyprosjektet Energi og Miljø, Næringsarealprosjektet, matprosjekter og ha kontakt med kommunene i Stavanger-regionen.

Sara Isachsen Ringe

konsulent i Right
Management

Sara Isachsen Ringe er ansatt som konsulent i Right Management. Sara har en Master i organisasjons-psykologi fra Manchester Business School med fagområder som rekruttering og selek-

sjon, forskningsmetoder, arbeidsmiljø, organisasjonsutvikling og endring, mangfold på arbeidsplassen og helse, miljø og sikkerhet. Hun har stor interesse for arbeid med mellommenneskelige relasjoner og er opptatt av å sette fokus på hvordan individ og organisasjon gjensidig påvirker hverandre. Som person er Sara engasjert og interessert i sine medmennesker og opptatt av å nå mål sammen med andre.

Størst utenfor Oslo.

PRINTERS

Av alle aktører innen **headhunting** i Bergen, Trondheim og Stavanger er Mosaïque størst! Vi finner rett kandidat til den ledige jobben, og vi hjelper den erfarne lederen med et jobbskifte.

STEN PÅ STEN.

Mosaïque har hatt sunn vekst siden starten i 2001. Vi har tatt oss tid til å etablere et solid fundament for gradvis utvidelse av virksomheten. Nå er det aller meste på plass, og vi har et klart mål om å bli markedsleder innen våre kjerneområder: Olje & gass, IT, økonomi og ledelse.

HODE FOR HODER.

Vi opererer nok litt annerledes enn våre konkurrenter ved gjennomføringen av hvert oppdrag – det gjelder både metode og kompetanse. Rådgivere med universitetsgrad innen HR-fag får gjennom tette dialoger en dypere forståelse av både arbeidsgivers og kandidatens behov. Vi har rett og slett neser og hoder for headhunting.

GANG PÅ GANG.

Våre kunder kommer igjen – og igjen. Kandidater og arbeidsgivere sier at Mosaïque består av upartiske og dyktige rådgivere, og de anbefaler oss til andre. Kanskje fordi ingen i vår bransje kjenner Stavangerregionen bedre enn oss. Og kanskje fordi vi også har kontaktnett utover i Europa.

Vi er klar for ditt oppdrag – enten du vil ha ny medarbeider eller ny jobb.

MOSAÏQUE Headhunting

EN KLOK INVESTERING

Verkgaten 62, 4013 Stavanger. Telefon 51 85 41 60. E-post: info@mosaique.no • www.mosaique.no

"Mosaïque fungerer ofte som en sparringpartner for våre oppdragsgivere. Derfor kan vi stolt si at der andre leverer kun "hoder", gir vi langsiktig bistand til rekrutteringen."

Roar Dybing, daglig leder

Rosenkilden distribueres til private og offentlige virksomheter på Jæren og i Ryfylke.

Priser 2009: (størrelser angitt med BxH)

Helside: (utfallende) 210x297 mm, 186x270

Halvside: 186x134 mm (ligg.)

Kvartside: 186x65 mm (ligg.)

Innstikk: pris etter avtale. Fem prosent rabatt for medlemmer.

Kr. 17.850.-

Kr. 10.500.-

Kr. 5.750.-

For mer informasjon kontakt:

Helge Gunnar Nesse på telefon: 51 51 08 85 eller 952 16 622 eller e-post: nesse@stavanger-chamber.no.

Frist for innlevering av materiell for neste nummer er 12. januar

Trykk: Kai Hansen Trykkeri AS

KONGEBYGG LANGS GOLFBANEN

-Unn dine medarbeidere lysere utsikt!

Seabrokers
Eiendom AS

Vestre Svanholmen 1

Seabrokers hittil største bygg langs golfbanen er ledig. Klart for innflytning om et knapt år, er dette en sjelden mulighet. Like ved den kommende hovedinnfartsåren til nye Forus, reiser det seg i disse dager en perle av et bygg med 34.000 m² til disposisjon.

Brukervennlighet og arbeidsmiljø.

Bygget har fått en meget praktisk og effektiv utforming, og henvender seg til både større og mindre leietakere. Lang erfaring fra tilsvarende prosjekter sørger for kvalitetsriktige og langsiktige løsninger. Dette skaper trivsel, verdibygging og gode relasjoner for leietaker.

Miljøvennlig - sosialt og globalt

Grunnet svært gode erfaringer med atriumsbygg har Seabrokers av miljøhensyn også denne gangen valgt atriumsformen. Dette gir betydelige gevinster for leietaker både i praktisk bruk, arbeidsmiljø og energieffektivitet.

Full parkeringskjeller for bil og sykkel, i tillegg til stort garderobeanlegg er sammen med standard, sosial utforming og luftige løsninger med å skape den attraktiviteten som skal til for å beholde de beste hodene i dagens marked.

Bygget gir utleiemuligheter for bedrifter med leiebehov mellom 300m² og 34.000m²

For nærmere informasjon ta kontakt med Rolf Aarhun: rolf.aarhun@seabrokers.no
eller Frode Albretsen: frode.albretsen@seabrokers.no, tlf: 51 80 00 00

25 år med nytenkning og utvikling har satt Seabrokers i førersetet i en rekke bransjer. Skipsmegling, eiendomsutvikling, eiendomsdrift, anleggsvirksomhet og marin konsulentvirksomhet er noen av dem. Vår fokus på kompetanse, sikkerhet og leveringsdyktighet går

igjen i alle våre avdelinger, og er sammen med dyktige, serviceinnstilte og motiverte medarbeidere viktige grunner for at vi er kommet dit vi er i dag. Seabrokersgruppen har 5 avdelinger i 4 land, og vil fortsette sitt arbeid mot nye mål. Se www.seabrokers.no for mer informasjon.

SEABROKERS GROUP
STAVANGER - BERGEN - ABERDEEN - HOUSTON - RIO

